English

Listen to the passage and answer questions 1 – 6.

Animal shelters are buildings or areas for homeless or unwanted animals. Nearly every city in the United States has at least one animal shelter. The early shelters started as a place only for horses. Then they have expanded over the years to include dogs, cats, and other small animals. Nowadays, animal shelters work in an organized way to place as many animals as possible into responsible, loving homes. They ensure that the animals in the shelters are clean, dry, and comfortable. Besides, sick and injured animals receive treatment there.

There are many reasons why animals appear in a shelter. Owners will bring their pets to a shelter for a variety of reasons. They may be moving and can't take their pets with them; the pets may have serious health problems and the owners cannot afford to pay the costs etc.

Today, trained volunteers allow animals to live in their homes until they find their forever families.

1. The passage is mainly about ... .
A) new families of unwanted animals
B) the early shelters in the USA
C) special treatment for sick animals
D) volunteers in animal shelters
E) the places for homeless animals

2. Complete the sentence according to the passage.
The early shelters ... .
A) started as a place only for horses
B) asked for payment from owners
C) found families for animals
D) were cleaned daily
E) prepared volunteers to look after animals

3. Which statement is true according to the passage?
A) There are no trained volunteers in animal shelters.
B) Nowadays, animal shelters work in a disorganized way.
C) The owners can always afford to pay the costs of their sick pets.
D) The early shelters have never expanded over the years.
E) Injured animals receive treatment in the animal shelters.

Fulfil the tasks number 4 – 6 in the "Answer sheets".

4. Write the correct answer to the question according to the passage.
What do owners do when they move and can't take their pets with them?

5. Complete the sentence according to the passage.
Nearly every city in the United States has at least ... .

Telegram:Buraxılış Team:@buraxilisteam

6. Write one adjective from the passage that describes the "*health problems*".

7. Choose the correct variant.
She needs ... about the hotels in London.
A) two information
B) an information
C) some informations
D) some information
E) a new information

8. Choose the correct exclamatory sentences.
1. How incredible the story is!
2. How the incredible story is it!
3. What an incredible story it is!
4. What incredible story is it!
5. How incredible story it is!

A) 1, 4 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 3, 5 E) 2, 5

9. Choose the correct variant.
... I speak to the manager?
1. Should
2. Ought
3. Can
4. Haven't
5. Must

A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 5

10. Choose the antonym of the underlined word.
It was the <u>smallest</u> room in the flat.
A) darkest
B) largest
C) narrowest
D) most comfortable
E) most untidy

11. Choose the correct variant.
Sarah is one of ... most hard-working students during ... class.
A) -, a B) -, - C) a, a D) the, the E) -, the

Telegram: Buraxılış Team @buraxilisteam

12. Choose the correct conjunction.
Take your umbrella ... it will rain soon.
A) although B) but C) how
D) why E) because

13. Choose the correct sentence in the Passive Voice.
I will invite her to the birthday party.
A) She will be invited to the birthday party.
B) I will be invited her to the birthday party.
C) She will invited to the birthday party.
D) She will invite to the birthday party.
E) I will invited her to the birthday party.

14. Choose the correct variant.
She is ... the garden.
A) between B) for C) of D) in E) on

15. Make up a sentence.
1. the children
2. let
3. outside
4. the grandmother
5. play

A) 4, 2, 5, 1, 3 B) 1, 3, 4, 2, 5
C) 4, 2, 1, 5, 3 D) 2, 1, 4, 3, 5
E) 1, 2, 5, 4, 3

16. Complete the sentence.
Sarah asks ...
A) how pleased was I with the exam results.
B) if I was pleased with the exam results.
C) why was I pleased with the exam results.
D) that I was pleased with the exam results.
E) if was I pleased with the exam results.

17. Choose the correct degrees of the adjectives.
Thomas is very ..., ... than his brother.
A) calm, most calmest
B) calm, calmer
C) calm, more calmer
D) calmest, more calmer
E) calmer, calmer

Telegram:BuraxilisTeam@buraxilisteam

18. Choose the correct variant.
I ... the teacher's question when the bell ... .
A) answer, will ring
B) was answering, rang
C) answered, has rung
D) had answered, will ring
E) answer, had rung

19. Choose the correct variant.
Nobody ... Joseph to make this choice, but he did.
1. advised
2. expected
3. heard
4. told
5. saw

A) 1, 2, 4 B) 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 3, 4

20. Choose the correct variant.
1. a few bunches of flowers
2. a few loaf of bread
3. many furniture
4. many sacks of flour

A) 1, 4 B) 1, 2, 3 C) 2, 4
D) 2, 3, 4 E) 1, 3

21. Choose the correct pronoun.
This exercise is very easy. Do it ... .
A) yourself B) themselves C) herself
D) myself E) himself

22. Choose the correct interrogative sentences.
1. Who informed you about Jill's arrival?
2. Whom did you inform about Jill's arrival?
3. Whom you informed about Jill's arrival?
4. Who did inform you about Jill's arrival?

A) 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 3, 4
D) 1, 4 E) 1, 2, 3

Read the passage and answer questions 23 – 30.

1. The Kalash are a small ethnic and religious minority with many features that distinguish them from the surrounding population. Kalash people have special types of clothes. Kalash women usually wear long and black clothes. Men wear the Pakistani style trousers with a piece of clothing like a long shirt. But their children wear smaller versions of adult clothing.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

2. The people of the Kalash live in the Chitral district of Pakistan. They believe that they are the descendants of Alexander the Great's soldiers who resided in the area 23 centuries ago. The skin of many Kalash people is light and they have blue or green eyes. These features prove that they are indeed the descendants of Greek soldiers as said in an old Kalash legend. The Kalash try to keep their ancient customs and traditions alive. They believe in many gods and nature plays an important role in their culture like the ancient Greeks.

3. The Kalash celebrate three interesting festivals in a year. In these festivals, people dance to the sound of drums. Because of these festivals, the region is a famous tourist attraction. However, the tourists negatively influence the daily lives of Kalash people. The Pakistani government is worried about this situation.

23. Choose the correct answer to the question according to the passage.
What are the similarities of the Kalash with the ancient Greeks?
1. They trust in a lot of gods.
2. The clothes of the Kalash are the same as the Greeks.
3. Nature is significant for the Kalash culture.
4. The Kalash celebrate the old festivals of the Greeks.

A) 2, 4 B) 2, 3 C) 1, 4 D) 1, 2 E) 1, 3

24. The passage is mainly about ... .
A) an ethnic group in Pakistan
B) the festivals held in Pakistan
C) the special role of nature in daily life
D) the troops of Alexander the Great
E) different customs of the Kalash

25. Choose the correct variant according to the passage.
As mentioned in an old source, the Kalash ... .
A) were under the control of Alexander the Great
B) have changed their traditions because of different reasons
C) are the children of Greek soldiers
D) live in the large parts of Pakistan
E) moved from Greece to Pakistan

26. Which statement is true according to the passage?
A) The Kalash use different musical instruments in festivals.
B) The Kalash are the descendants of Alexander the Great.
C) Alexander the Great resided in the area less than 20 centuries ago.
D) The Kalash people celebrate three festivals every month.
E) The Kalash people try to preserve their traditions.

Fulfil the tasks number 27 – 30 in the "Answer sheets".

27. Complete the sentence by using (a) different word(s) and structure according to the passage.
The daily lives of Kalash people ... .

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

28. Write an answer to the question by using (a) different word(s) and sentence structure according to the passage.
What do Kalash children wear?

29. Which word from paragraph 1 best fits to the following definition "*to recognize the difference between two people or things*"?

30. Write the opposite meaning of the word "*boring*" from paragraph 3.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

Azərbaycan dili

31. Hansı cümlələr feili xəbərlidir?
1. Novruzu konkret bir dinlə, etiqadla bağlamaq düzgün deyil.
2. Alınan məlumatların bir-birinə uyğun olmadığı aydınlaşdırıldı.
3. Məqsədimiz xalqın mədəniyyətini və ədəbiyyatını daha çox təbliğ etməkdir.
4. Havalar istiləşdikcə ətraf da yaşıllaşırdı.
5. Əlimdəki kitab Vətən barəsindədir.
6. Vətən səni gözləyir, oğul.

A) 1, 3, 6 B) 4, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

32. Klasteri tamamlaya bilən fikirlərdir:
İdarə işçi axtarır cümləsindəki ilk iki söz

1. ismin adlıq halındadır.
2. bir-biri ilə tabelilik əlaqəsindədir.
3. müstəqil cümlə üzvüdür.
4. ismin fərqli halındadır.
5. biri baş, digəri ikinci dərəcəli üzvdür.

A) 1, 2, 4 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 5

33. Hansı sözlərin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir?
1. pasient 2. nəbatat 3. çertyoj
4. sırqa 5. ülvüyyət 6. labirint

A) 2, 3, 6 B) 1, 5, 6 C) 1, 4, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

34. Tərkibinə görə təhlil baxımından biri digərlərindən fərqlənir:
A) çoxaltdır B) solğunlaşıb C) çağırışçılar
D) yaşandı E) qocaldır

35. *Kiçik bacısını – Səliməni gəzməyə aparmışdı* cümləsində əlavə hansı cümlə üzvünə aiddir?
A) xəbər B) tamamlıq C) zərflik
D) təyin E) mübtəda

36. "*Oxudun*" sözünün quruluşca sadə olduğunu nəzərə alaraq doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Feilin xəbər şəklində işlənib.
2. İcbar növdədir.
3. Vurğusu 3-cü hecadadır.
4. *Oxutmaq, oxuyucu, oxudulan* sözləri ilə eyniköklüdür.
5. Feilin əmr şəklində işlənib.

A) 3, 5 B) 1, 3 C) 1, 4 D) 2, 5 E) 2, 4

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

37. Nümunə ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.

Odur, bax, günəşin rənginə bir bax,
O günəş gəncliyin timsalıdır, bil,
Gəncliyin günəşi saralan deyil,
Əzizim, parlasın ömrün günəştək,
Nə can yanğısı gör, nə iztirab çək!

1. 4-cü misradan başqa bütün misralarda iki söz birləşməsi var.
2. Nümunədə həm ismi, həm də feili birləşmə işlənmişdir.
3. Yalnız bir misrada iki ismi birləşmə işlənmişdir.
4. İsmi birləşmələrdən birinin asılı tərəfi əvəzlikdir.
5. İsmi birləşmələrin hamısı eyni cümlə üzvüdür.

A) 3, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 4

38. "*Qonaqların hamısı muğam ifa edən müğənnini diqqətlə dinləyirdilər*" cümləsinə əsasən cədvəldəki uyğun fikirləri müəyyən edin.

Doğrudur	*Yanlışdır*
1. Xəbər indiki zamanda olan sadə feillə ifadə olunub.	3. Təyin feili sifətlə ifadə olunub.
2. Tamamlıqlar sadə isimlərlə ifadə olunub.	4. Mübtəda və xəbər arasında kəmiyyətə görə uzlaşma gözlənilməyib.

A) 1, 2 B) 1, 4 C) 1, 3 D) 2, 4 E) 2, 3

39. Cümlələrdə fərqləndirilmiş sözləri nəzərə alaraq uyğunluğu müəyyən edin.

1. İnsanı yaşadan **da** ümiddir.
2. İndi gəlirəm **də**, bir az gözlə.

a. Ədatdır.
b. Sözə qoşularaq məna çaları yaradıb.
c. İfadə olunan fikrə münasibət bildirib.
d. Bağlayıcıdır.
e. Fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edib.

A) 1 – a, e; 2 – d B) 1 – a; 2 – c, d
C) 1 – c, d; 2 – b, e D) 1 – b, d; 2 – a
E) 1 – d; 2 – a, e

40. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmişdir?

A) Onlar bir qədər gedəndən sonra gözəl seyrəngaha çatdılar.
B) Çoxdan görə bilmədiyi dostu ilə bu gün Cıdır düzündə qarşılaşdı.
C) Uşaqlar divarı bir az rəngləyib istirahət etdilər.
D) Bu məsələni onlarla məsləhətləşmək istədim.
E) Şərq ölkələrinin bir çox həkimləri bitkilərin müalicəvi əhəmiyyətini qeyd etmişlər.

Telegram:Buraxılış Team:@buraxilisteam

41 – 50 saylı tapşırıqları aşağıdakı mətnə əsasən cavablandırın.

Gəlmə

Buraların gözəl təbiəti, bir tərəfi dəli Kürə, o biri tərəfi uca dağlara gedib çatan düzləri Məmmədi getdikcə bu yerlərə daha çox bağlayırdı. Hər evdə divardan silahla yanaşı, sazın da asıldığını görən Məmməd qəriblik və tənhalıq günlərini unutmaqda idi.

I Köhnə adət-ənənələrlə yaşayan Qıraq Kəsəmən camaatı da ona göz qoyurdu. Ədəb-ərkan gözləyən, böyük-kiçik yeri bilən bu gəncdən şikayətləri yox idi. Bununla belə, kənardan gəlmə adama ▲*inanmaq* istəmirdilər. Kənd sakinlərinə görə, belə adamların əsil-nəcabəti, ağıl-kamalının dərin-dayazlığı bilinmir. **II** Burada ■*məskunlaşdığı* vaxtdan ildən artıq keçmişdi. Buna baxmayaraq, “gəlmə” adlandırılması hələ də Məmmədə ağır gəlirdi.

Heç kəsin gözləmədiyi bir təsadüf Məmməd üçün müşkül görünən bu məsələni [1]........ .

Yazın axır ayı idi. Kəndin at ilxıları və camış sürüləri xeyli vaxt idi ki, Kür qırağına köçürülmüşdü. Köç arabaları isə indi-indi Kür sahilinə *tökülürdü*[1]. Kürdən keçmək üçün hamı növbə gözləyirdi.

Yazda həmişə selli-sulu olan dəli Kür bu günlərdə də [2]........ . **Suyun axarı boz dağların dibini *qazıyır*[2], təpələri uçurub göyə fışqırırdı**. Qız-gəlin yarğanın başında dayanaraq Hatəm ağanın bu taydan o taya fınxıra-fınxıra üzən ilxısına tamaşa edirdi. Qaşqa madyan öz qulunu ilə sahilə *çatmağa*[3] çalışırdı. **III** Gülpəri onları gözdən qoymamaq üçün çayın kənarı ilə bir-iki addım irəli getdi. Elə bu məqamda onun ayağı sürüşdü. Müvazinətini itirən qız lal suların qoynuna düşdü.

Qızlar haray-həşir qopardılar. **IV** Hər iki sahildən cavan oğlanlar, qoçaq kişilər özlərini çaya atdılar. Onların arasında Məmməd də vardı. **V** Özünü Kürə vuran adamlar gah suyun altına cumur, gah da suyun üzünə *qalxıb*[4] axarı yoxlayırdılar.

Gülpərinin sağ qalmasına ümid getdikcə azalırdı. Onu axtaranların çoxu ●*naümid* sahilə çıxmışdı. Təkcə Məmməd gözə dəymirdi. Onun da boğulub *batdığını*[5] güman edirdilər. Aman-zaman bir balası olan qız atasının gözləri dolmuşdu, bir yerdən sıxsa, min yerdən tökərdi. Bu zaman xeyli aşağıda Gülpərini sudan çıxarıb sahildə göy otların üstünə qoyan oğlan hamının diqqətini cəlb etdi. Bu, Məmməd idi. Atanın bayaqdan bəri güclə saxladığı göz yaşları selə döndü.

Qıraq Kəsəməndə Məmmədə münasibət dəyişdi. Kəndin cavanlarından onunla oturub-durmaq istəyənlər, ona qardaşlıq etmək arzusunda olanlar çox idi. Yaşlılar isə onu hörmətlə “oğul” deyə çağırırdılar. Vaxt keçdikcə camaat onun yeni bir mərdanəliyinin şahidi olurdu. Məmmədin gəlmə olduğunu daha kimsə xatırlamırdı.

41. Əvvəlində Roma rəqəmi yazılmış hansı cümlə mətndən çıxarılsa, cümlələr arasında əlaqə ***pozulmaz***?

A) V B) III C) I D) IV E) II

42. Mətndə üzərində rəqəm yazılmış sözlərin kontekstə görə qarşılığının işləndiyi cümlələri müəyyən edin.

1. Uşaqların səsinə bütün qonşular həyətə gəldilər.
2. Güclü şırnaq torpağı oyub dərin bir deşik yaratmışdı.
3. Bu at beş nəfərin xörəyinə yetişər.
4. Yağış yağdığı üçün kəndin yollarında palçıq dizə çıxmışdı.
5. Qamışlıq o qədər hündürdür ki, adam arasında itir.

A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 4

43. Mətnə əsasən cədvəldəki uyğun fikirləri müəyyən edin.

Doğrudur	*Yanlışdır*	*Ehtimaldır*
1. Məmməd kənd camaatının etibarını qazanmaq üçün Gülpərini xilas edir. 2. Kənd sakinləri Kür qırağına sürülərdən daha gec gəldilər.	3. Qıraq Kəsəmən sakinləri heç bir halda gəlmə adama etibar etmədilər. 4. Gülpərini xilas etməyə çalışanların əksəriyyəti son ana qədər axtarışı davam etdirdi.	5. Məmməd kənd sakinlərinin ilk vaxtlar ona olan münasibətinə önəm vermirdi. 6. Hatəm ağa kəndin ən böyük ilxısına sahib idi.

A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 4, 6 C) 2, 4, 5, 6
D) 1, 2, 3, 6 E) 1, 3, 5

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

44. Mətnin tərkib hissələrini genişləndirə bilən nümunələrə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.
1. Giriş
2. Əsas hissə
3. Nəticə

a. Bilmək olmur ki, bu gün, ya sabah onun izinə düşüb ardınca kim gələcək.
b. Onun əvvəldən də musiqiyə və sözə bağlı şair qəlbi öz istəyini bu diyarda tapmışdı.
c. Qara əcəlin onun yeganə yurdçusuna mərhəmət göstərəcəyinə inanmaq çətin idi.
d. Arabir bədxahlar tapılsa da, onların ağzını yumanlar daha çox idi.
e. Ceyran çölünün otu bozarsa da, hələ yataq yerləri, qışlaqlar xam idi.

A) 1 – a, e; 2 – d; 3 – b, c   B) 1 – b; 2 – a, c; 3 – d, e
C) 1 – d, e; 2 – a, c; 3 – b   D) 1 – a, b; 2 – c, e; 3 – d
E) 1 – b, e; 2 – d; 3 – a, c

45. Hansı fikirlər mətnin məzmunu ilə ***səsləşmir***?
1. Ehtiyat olmayan yerdə heç bir hikmət kömək edə bilməz.
2. Beynimizin qəbul edə bilməsi üçün əvvəlcə gözümüzün görməyi gərəkdir.
3. Əlindən iş gəlməyənin başına iş gələr.
4. Yalnız əməllərinlə özün haqqında fikirləri dəyişə bilərsən.
5. Məqsədinə çatmaq üçün batan tikanı gül kimi qoxlaya bilsən, qazanarsan.

A) 1, 3, 4   B) 2, 4, 5   C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 5   E) 1, 3, 5

46 – 50 saylı tapşırıqları "Cavab vərəqləri"ndə cavablandırın.

46. Mətndə altından xətt çəkilmiş ifadələrə əsasən cədvəli doldurun.

İfadə	*İfadənin mətndəki funksiyası (poetik, informativ və ya terminoloji)*	*İfadənin digər funksiyası (poetik, informativ və ya terminoloji)*	*Digər funksiyada cümlədə işlədilməsi*

47. Mətndə əvvəlində işarə qoyulmuş ifadələri mətnin üslubuna uyğun obrazlı ifadələrlə əvəz edib yazın.

48. Mətnə əsasən təbliğ və tənqid edilə bilən xüsusiyyətləri müəyyən edib yazın və fikirlərinizi əsaslandırın.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

49. Mətndə nöqtələrin yerinə məzmuna uyğun fikirlər yazmaqla cümlələri tamamlayın.

50. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilmiş cümlədəki fikirlə ziddiyyət yaradan cümləni müəyyən edin və həmin cümləyə əsasən cədvəli tamamlayın.

Cümlə	***Cümlədə işlənmiş kontekstə uyğun olmayan ifadə***	***Həmin ifadəni əvəz edə bilən doğru ifadə***

51 – 60 saylı tapşırıqları aşağıdakı mətnə əsasən cavablandırın.

Gələcək nəsilləri necə qoruya bilərik?

I 1949-cu ildə – Naqasakiyə nüvə silahı atılandan 4 il sonra Nobel mükafatı mərasimində yazıçı Uilyam Folkner insanlığa zidd bu hərəkətə etiraz etdi və bəşəriyyətin sənətlə nicat tapacağını bəyan etdi. Böyük yazar Con Stounberq də Nobel çıxışında sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söylədi.

II Bəs uzaq gələcəkdəki bəşəriyyəti də sənətlə xilas etmək mümkündürmü?

III Müasir dövrdə 32 ölkədə 440-a qədər nüvə mərkəzi fəaliyyət göstərir. Buradakı tullantıların 96-98 faizi təkrar istifadə olunur. Təxminən 2 faizi isə gələcək üçün təhlükəlidir. Amerikanın Texas ştatının bir neçə kilometrliyində VİP adlı tullantı izolyasiya müəssisəsi var. Buradakı duz yataqlarında radioaktiv tullantılar yerin 600-700 metr dərinliyinə *gömülür*[1]. 250 milyon il stabil olduğu güman edilən bu anbarlar 2035-ci ilə qədər tullantılarla dolacaq. Həmin vaxt açılmış quyular partlayıcılar vasitəsilə daha da çökdürüləcək və planetimiz tullantıları bir növ udacaq. Təbii şəraitin nəticəsi olaraq çökmüş tullantıların üzərindəki yarıqlara 75 il ərzində duz *sızacaq*[2] və bu yarıqları tam qapadacaq. Bəs uzaq gələcəkdəki nəsillərə belə ərazilərin təhlükəli olduğunu necə anlada bilərik? İndiki təhlükə simvolları, hərflər, dillər min illər sonra anlaşılacaqmı?

IV 250 min il əvvəl biz Homo Sapiens olaraq yeni-yeni tarix səhnəsinə çıxırdıq. 250 min il bundan sonra isə yadplanetlilər dünyaya gələ, yaxud insanlar planetlərarası mədəniyyətə *çata bilərlər*[3]. Hər bir halda dillər, mədəniyyətlər, fikirlər tamamilə dəyişəcək.

V Svastika işarəsi qədim dinlərdə həyat rəmzi *sayılırdı*[4], sonralar alman faşistlərinin rəmzi nişanına çevrildi. Qədim yazılar, dillər bu gün anlaşıqlı deyil. Müasir sivilizasiya qədim adətlərlə üst-üstə düşməyə bilər. Təhlükə haqqında xəbərdarlığı sözlər, rəqəmlər, rəsm əsərləri vasitəsilə anlatmaq təklifləri olsa da, hər birinin qüsurlu cəhəti var.

VI Bir başqa təklif də var: Stounberq və Folknerin bəhs etdiyi sənət vasitəsilə. Təklif edilən bir forma tikanvari, sivri uclu heykəllərdir. Belə heykəllər insanda qorxu, sıxıntı, təhlükə hissləri *yaradır*[5]. Nüvə məkanlarını tonlarla ağırlıqda, metrlərlə hündürlükdə belə heykəllərlə doldursaq, bəlkə də, gələcək nəsilləri xəbərdar edib təhlükədən uzaqlaşdıra bilərik.

VII Gündəlik problemlərlə qarşılaşarkən bundan 100 min il sonrakı gələcəyi düşünmək asan deyil. Ancaq bu gün 25 deyil, 80 il yaşaya bildiyimizə görə atalarımıza, onların doğru addımlarına borcluyuq. Əgər biz də gələcək nəsillərə yaxşı əcdad olmaq istəyiriksə, sabahımızı bu gündən düşünməliyik.

51. Hansı fikirlərin yeri dəyişilsə, cədvəldəki ***uyğunsuzluq*** aradan qalxar?

Mətndə bu haqda məlumat var	*Mətndə bu haqda məlumat yoxdur*
1. Bəzi incəsənət nümunələri vasitəsilə gələcək nəsillərə mesaj ötürmək haqda düşünülür. 2. Radiasiya təhlükəsini xəbər verən xüsusi simvollar hazırlanır. 3. Simvollar öz əvvəlki mənasını itirə, yeni məna kəsb edə bilər.	4. Gələcək nəsillər inkişaf etmiş mədəniyyətə malik olarlarsa, radiasiya riskini ölçə bilər və bizim xəbərdarlığımıza ehtiyac qalmaz. 5. Uzun zaman kəsiyi – 100 min illər nəsillər arasındakı əlaqəni qıra bilər.

A) 3 ↔ 5 B) 2 ↔ 4 C) 1 ↔ 4
D) 1 ↔ 5 E) 2 ↔ 5

52. Mətndə üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən biri mətndəki mənasında işlədilmişdir:

A) 2 – Bu məlumat tez bir zamanda mətbuata sızacaq.
B) 1 – Onu tarixə gömmək istəsələr də, bu mümkün olmadı.
C) 3 – Onlar dərəyə enməmiş biz çaya çata bilərik.
D) 4 – Kiçik bacım məktəbdə ən fəal şagird sayılır.
E) 5 – Alimlər yeni elektron maşınlar yaradır.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

53. Mətnin tərkib hissələri ilə bağlı doğru fikri müəyyən edin.
A) Nəticə hissəsində mətndəki hadisələrin ümumiləşdirilməsi deyil, bu hadisələrin səbəbi verilmişdir.
B) IV və VII abzasların yeri dəyişdirilsə, mətndəki fikirlərin ardıcıllığı bərpa olunar.
C) Əsas hissəyə "Nüvə məkanlarını gələcək nəsillərdən necə gizlətməli?" başlığını vermək olar.
D) Altından xətt çəkilmiş cümlələr mətndən çıxarılsa, abzaslar arasındakı məzmun ardıcıllığı pozular.
E) Giriş hissədə məntiqi əlaqəni pozan cümlə çıxarılmalıdır.

54. Mətnin üslubu üçün səciyyəvi ***olmayan*** xüsusiyyət və ona uyğun nümunəni müəyyən edin.
A) Obrazlı ifadələrdən istifadə; ... sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söylədi.
B) Xalq dilinə yaxınlıq; Təxminən 2 faizi isə gələcək üçün təhlükəlidir.
C) Sözün terminoloji funksiyası; Nobel mükafatı mərasimi.
D) Sözün məcazi mənasından istifadə; Müasir dövrdə 32 ölkədə 440-a qədər nüvə mərkəzi var.
E) Nitqin təbiiliyi, sərbəstliyi; Qədim yazılar, dillər bu gün anlaşıqlı deyil.

55. Mətnə əsasən hansı fikirləri əsaslandırmaq mümkündür?
1. 2035-ci ildə nüvə anbarlarının dolması ilə nüvə müəssisələri öz işini dayandıracaq.
2. Naqasakiyə nüvə silahının atılması Nobel mükafatı mərasiminin keçirilməsinə səbəb olmuşdur.
3. Qədim əcdadlarımız 250 min il bundan sonrakı nəsillərə mesaj ötürmüşlər.
4. Nüvə mərkəzlərində tullantıların təkrar istifadəsi təhlükənin miqdarını azaldır.
5. Bir ölkədə bir neçə nüvə mərkəzi fəaliyyət göstərə bilər.

A) 3, 5 B) 2, 4 C) 4, 5 D) 1, 3 E) 1, 2

56 – 60 saylı tapşırıqları "Cavab vərəqləri"ndə cavablandırın.

56. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Abzas	*Abzasa aid plan bəndi*	*Həmin abzasda ehtimal edilən fikir*
	Düşüncələrin dəyişilməsi	
VI		

57. Mətnə əsasən *"Mütəxəssislər radioaktiv tullantıların izolyasiyası haqqında düşünərkən geoloji şəraiti nəzərə almışlar"* fikrini əsaslandırın.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

58. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Müddəa	***Müddəanı təsdiq edən faktlar***
	Con Stounberq sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söyləmişdi.

59. Hansı aforizmlərlə mətndəki fikirləri əlaqələndirmək olar? (√) Seçiminizi əsaslandırın.
1. İnsan gələcəkdə onu nələr gözlədiyini bilsəydi, həyatı dözülməz olardı. ☐
2. Sənət bütün cəmiyyətə xidmət edə bilər. ☐
3. Gələcəyi xilas edəcək yeganə şey bu gündür. ☐
4. Mənim bütün marağım gələcəkdədir, çünki həyatımın qalan hissəsini orada keçirəcəyəm. ☐

60. Mətndə çərçivədə verilmiş ifadəyə əsasən cədvəli doldurun.

Sözün mətndənkənar ifadə etdiyi mənası (qarşılığı)	***Həmin mənanın (qarşılığın) cümlə daxilində işlədilməsi***

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

Riyaziyyat

61. $3^{x^2-2x}=27$ tənliyinin kiçik kökünü tapın.

A) 1 B) –2 C) –3 D) 0 E) –1

62. $3\sqrt{2}\cdot\sqrt{5}\cdot4\sqrt{10}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

A) 120 B) 60 C) 100 D) 30 E) 150

63. $2\cos 2x+\cos 40°=\sin 50°$ tənliyini həll edin.

A) $\frac{\pi}{3}+\frac{\pi k}{2},\ k\in Z$ B) $\frac{\pi}{4}+\frac{\pi k}{2},\ k\in Z$

C) $\frac{\pi}{6}+\pi k,\ k\in Z$ D) $\frac{\pi}{18}+\frac{\pi k}{2},\ k\in Z$

E) $\frac{\pi}{2}+\pi k,\ k\in Z$

64. Şəhərin əhalisi bir il ərzində 70000 nəfərdən 74200 nəfərə qədər artdı. Əhalinin illik artım faizini tapın.

A) 4% B) 12% C) 10% D) 8% E) 6%

65. Surəti məxrəcindən 3 vahid kiçik olan kəsrlə onun tərsinin cəmi $2\frac{9}{10}$ olarsa, verilmiş kəsri tapın.

A) $\frac{10}{7}$ B) $\frac{22}{25}$ C) $\frac{2}{5}$ D) $\frac{17}{20}$ E) $\frac{8}{5}$

66. Mahnı müsabiqəsində 50 nəfər iştirak edir və çıxışetmə növbələri püşkatma yolu ilə təsadüfi qaydada müəyyən edilir. Müsabiqədə çıxış edən Tunarın növbəsinin 7-yə bölünən cüt ədəd olması ehtimalını tapın.

A) 0,4 B) 0,2 C) 0,06 D) 0,8 E) 0,03

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

67. $\log_2 3 = a$ olarsa, $\log_3 18$ -i tapın.

A) $2a-1$ B) $a+2$ C) $\frac{2a+1}{a}$

D) $\frac{a+1}{a}$ E) $\frac{a+2}{a}$

68. Silindrin oturacağının diametri 16 sm, hündürlüyü isə 8 sm-dir. Silindrin həcmini tapın.

A) 128π sm³ B) 64π sm³ C) 256π sm³

D) 294π sm³ E) 512π sm³

69. OC şüası $\angle AOB$ -nin tənböləni olarsa, $\angle AOB$ -ni tapın.

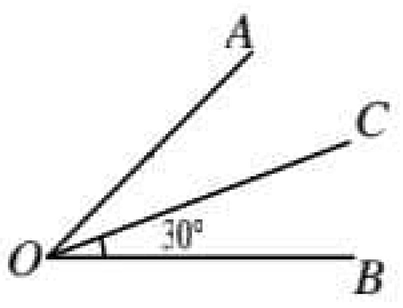

A) 80° B) 60° C) 70° D) 100° E) 40°

70. $\vec{a}\langle 2;3;0\rangle$ və $\vec{b}\langle 2;1;-2\rangle$ vektorlarının skalyar hasilini tapın.

A) –5 B) –7 C) 8 D) 7 E) 5

71. Çevrənin xaricində götürülmüş nöqtədən bu çevrəyə toxunan və kəsən çəkilmişdir. Toxunanın uzunluğu 8 sm, kəsənin çevrə daxilindəki hissəsi 12 sm olarsa, kəsənin uzunluğunu tapın.

A) 16 sm B) 20 sm C) 14 sm

D) 18 sm E) 10 sm

72. $0,2(6)+\frac{1}{5}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

A) $\frac{2}{5}$ B) $\frac{1}{20}$ C) $\frac{7}{15}$ D) $\frac{3}{25}$ E) $\frac{31}{90}$

73. $n(A)=7$, $n(B)=4$ olarsa, $A\cap B$ çoxluğunun ən çoxu neçə elementi ola bilər?

A) 3 B) 2 C) 7 D) 4 E) 6

74. $\frac{7-6x}{2}-\frac{8x+1}{3}<12-10x$ bərabərsizliyinin ən böyük tam həllini tapın.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

75. *ABCD* kvadratı 25 bərabər kvadrata bölünüb. $\angle EAD=\alpha$, $\angle ADE=\beta$ olarsa, $(\text{tg}\alpha+\cos\beta)$-nı tapın.

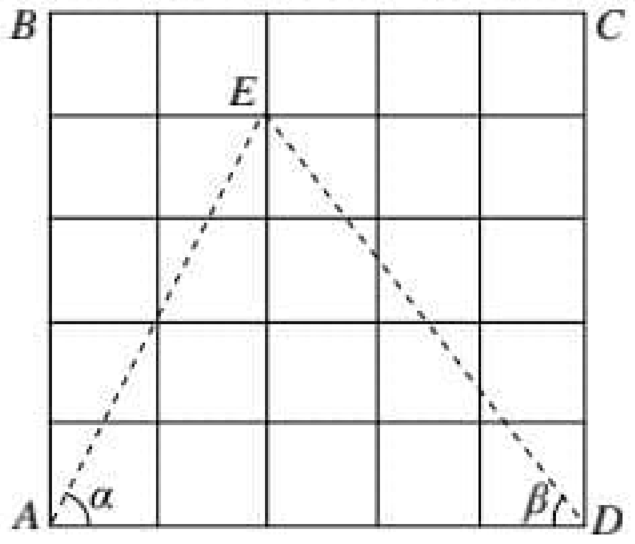

76. Sıfırdan fərqli x, y, z ədədləri üçün $2x = 5y$ və $3x = 7z$ olarsa, $\frac{x+z}{z-y}$ nisbətini tapın.

77. Uzunluğu 1-ə bərabər olan parça müstəvini kəsir. Onun uclarının müstəvidən məsafəsi 0,1 və 0,5 olarsa, parçanın müstəvi üzərindəki proyeksiyasını tapın.

78. $z_1 = -1+2i$, $z_2 = \frac{1+i}{1-i}$ kompleks ədədləri üçün $z = 2z_1 - 7z_2 + 6$ kompleks ədədinin modulunu hesablayın.

Telegram:Buraxılış Team@buraxilisteam

79 – 85 saylı tapşırıqları "Cavab vərəqləri"ndə cavablandırın.

79. Cədvəldə verilənlərə əsasən $M_1^5 \cdot M_2^{11}$ çoxhədlisinin dərəcəsini hesablayın.

Çoxhədli	*Çoxhədlinin dərəcəsi*
$M_1 \cdot (x^4 + 3x^2)^8$	39
$M_2 \cdot (x^6 + 7x^5 + 3)^7$	46

80. Mağazada kostyumla ayaqqabının birlikdə qiyməti 720 manatdır. Kostyuma əvvəlki satış qiymətinin $\frac{1}{5}$-i qədər, ayaqqabıya isə əvvəlki satış qiymətinin 30%-i qədər endirim edildikdən sonra onların birlikdə satış qiyməti 564 manat oldu. Endirimdən əvvəl kostyumun qiyməti neçə manat idi?

81. Su damlasının suya düşməsi nəticəsində radiusu eyni ədəd qədər artan konsentrik çevrələr əmələ gəlir. Üçüncü və beşinci çevrələrin uzunluqları cəmi 36π, ikinci və yeddinci çevrələrin uzunluqları cəmi 40π olarsa, damlanın yaratdığı birinci çevrənin uzunluğunu tapın.

82. Üç üzünün diaqonalı 6 sm, $\sqrt{13}$ sm , 7 sm olan düzbucaqlı paralelepipedin diaqonalını tapın.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

83. Böyük diaqonalı $\sqrt{41}$ sm olan düzbucaqlı trapesiyanın oturacaqlarının fərqi 3 sm-dir. Trapesiyanın böyük yan tərəfi 5 sm olarsa, perimetrini tapın.

84. Medianların kəsişmə nöqtəsi tərəfindən 4 sm məsafədə olan bərabərtərəfli üçbucağın sahəsini tapın.

85. $y = 2x + b$ funksiyasının qrafiki absis oxunu A, ordinat oxunu B nöqtəsində kəsir. Bu düz xəttə perpendikulyar olan və B nöqtəsindən keçən düz xətt absis oxunu C nöqtəsində kəsir. A və C nöqtələri arasındakı məsafəni tapın.

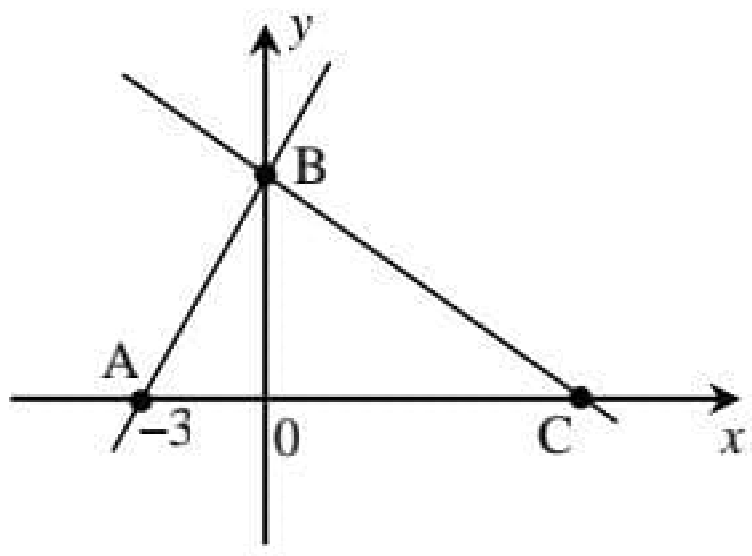

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

English

Listen to the passage and answer questions 1 – 6.

Animal shelters are buildings or areas for homeless or unwanted animals. Nearly every city in the United States has at least one animal shelter. The early shelters started as a place only for horses. Then they have expanded over the years to include dogs, cats, and other small animals. Nowadays, animal shelters work in an organized way to place as many animals as possible into responsible, loving homes. They ensure that the animals in the shelters are clean, dry, and comfortable. Besides, sick and injured animals receive treatment there.

There are many reasons why animals appear in a shelter. Owners will bring their pets to a shelter for a variety of reasons. They may be moving and can't take their pets with them; the pets may have serious health problems and the owners cannot afford to pay the costs etc.

Today, trained volunteers allow animals to live in their homes until they find their forever families.

1. The passage is mainly about … .
A) new families of unwanted animals
B) the early shelters in the USA
C) special treatment for sick animals
D) volunteers in animal shelters
E) the places for homeless animals

Tapşırığın izahı: *1.1.2. Dinlədiyi mətndəki əsas fikri müəyyən edir. (7-ci sinif)*
Bu, qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada dinləmə mətninin əsasən nədən bəhs etdiyini müəyyən etmək tələb olunur. Test tapşırığının doğru cavabı E bəndidir.

2. Complete the sentence according to the passage.
The early shelters … .
A) started as a place only for horses
B) asked for payment from owners
C) found families for animals
D) were cleaned daily
E) prepared volunteers to look after animals

Tapşırığın izahı: *1.1.2. Dinlədiyi mətndəki fakt və hadisələri qruplaşdırır, ümumiləşdirmələr aparır. (10-cu sinif)*
Bu, qapalı tipli test tapşırığıdır. Verilən cümləni dinləmə mətninə əsasən tamamlamaq tələb olunur. Mətndə verilmiş yarımçıq cümlə "The early shelters started as a place only for horses." Kimidir, buna görə də test tapşırığının doğru cavabı A bəndidir.

3. Which statement is true according to the passage?
A) There are no trained volunteers in animal shelters.
B) Nowadays, animal shelters work in a disorganized way.
C) The owners can always afford to pay the costs of their sick pets.
D) The early shelters have never expanded over the years.
E) Injured animals receive treatment in the animal shelters.

Tapşırığın izahı: *1.1.2. Dinlədiyi mətndəki fakt və hadisələri qruplaşdırır, ümumiləşdirmələr aparır. (10-cu sinif)*
Bu, qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada dinləmə mətninə əsasən doğru fikri seçmək tələb olunur. Verilən fikirlərdən yalnız "Injured animals receive treatment in the animal shelters." mətnə əsasən doğrudur. Beləliklə, test tapşırığının doğru cavabı E bəndidir.

Fulfil the tasks number 4 – 6 in the "Answer sheets".

4. Write the correct answer to the question according to the passage.
What do owners do when they move and can't take their pets with them?

Tapşırığın izahı: *1.1.1. Müraciətlər zamanı sadə sualları cavablandırır. (5-6-cı siniflər)*
Bu, cavabı yazı ilə ifadə olunan test tapşırığıdır. Burada verilən suala dinləmə mətninə əsasən cavab yazmaq tələb olunur. Mətnə əsasın bu sualın cavabı "**They bring their pets to shelters**" kimidir.

5. Complete the sentence according to the passage.
Nearly every city in the United States has at least … .

Tapşırığın izahı: *1.1.1. Müraciətlər zamanı sadə sualları cavablandırır. (5-6-cı siniflər)*
4.1.3. Sözləri orfoqrafiya qaydalarına uyğun yazır. (6-cı sinif)
Bu, cavabı yazı ilə ifadə olunan test tapşırığıdır. Burada verilmiş cümləni dinləmə mətninə əsasən tamamlamaq tələb olunur. Mətndə cümlə "Nearly every city in the United States has at least one animal shelter." kimi ifadə olunduğu üçün, test tapşırığının doğru cavabı "**one animal shelter**"dir.

telegram:Buraxılış Team@buraxilisteam

6. Write one adjective from the passage that describes the "*health problems*".

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu cavabı yazı ilə ifadə olunan test tapşırığıdır. Burada verilmiş söz birləşməsini – "health problems" mətndə ifadə edən sifəti yazmaq tələb olunur. Test tapşırığın doğru cavabı "**serious**" sifətidir.

7. Choose the correct variant.
She needs … about the hotels in London.
A) two information
B) an information
C) some informations
D) some information
E) a new information

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır. (7-ci sinif)*
Bu, isim bölməsinə aid olan qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada verilmiş cümləni tamamlamaq üçün sayılmayan isim verilən doğru birləşməni seçmək lazımdır. "information" sözü sayılmayan isim olduğu üçün nə cəmdə, nə artikllə, nə də sayla işlənə bilməz. Bu səbəbdən test tapşırığının doğru cavabı "**some information**" birləşməsi verilmiş D bəndidir.

8. Choose the correct exclamatory sentences.
1. How incredible the story is!
2. How the incredible story is it!
3. What an incredible story it is!
4. What incredible story is it!
5. How incredible story it is!

A) 1, 4 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 3, 5 E) 2, 5

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu, nida cümlələri bölməsinə aid test tapşırığıdır. Burada verilən nida cümlələrindən doğru olanları seçmək tələb olunur. Nəzərə almaq lazımdır ki, "How" ilə başlanan nida cümlələrində sifətdən sonra, isimdən əvvəl "the" artikli işlənir, cümlə isə "to be" feilinin müvafiq forması ilə bitir. "What" ilə başlanan nida cümlələrində isə sayılan isimlərdən əvvəl qeyri-müəyyən artiklin müvafiq forması (a; an) işlənir, cümlə də isimə uyğun əvəzlik və "to be" feilinin forması ilə bitir. Bu səbəbdən də test tapşırığının doğru cavabı C bəndində verilmişdir.

9. Choose the correct variant.
… I speak to the manager?
1. Should
2. Ought
3. Can
4. Haven't
5. Must

A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 5

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu, modal feillər bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada verilən sual cümləsini tamamlamaq üçün müvafiq modal feilləri seçmək tələb olunur. Verilmiş modal feillərdən "ought" və "haven't" qrammatik cəhətdən yalnışdır, çünki "ought to" və "don't have to" kimi işlənməli idilər. "should", "can" və "must" modal feilləri cümləni tamamlamaq üçün doğrudur, buna görə də test tapşırığının doğru cavabı E bəndidir.

10. Choose the antonym of the underlined word.
It was the <u>smallest</u> room in the flat.
A) darkest
B) largest
C) narrowest
D) most comfortable
E) most untidy

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələrin leksik-semantik mənasını fərqləndirir. (6-cı sinif)*
Bu, leksika bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada altından xətt çəkilmiş sifətin antonimini seçmək tələb olunur. Variantlar içərisində "smallest" sözünə əks mənalı tək söz "largest" sözüdür. Beləliklə, test tapşırığının doğru cavabı B bəndidir.

11. Choose the correct variant.
Sarah is one of … most hard-working students during … class.
A) -, a B) -, - C) a, a D) the, the E) -, the

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır. (7-ci sinif)*
Bu, artikl bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada cümlədə verilmiş boşluqları artikllərlə tamamlamaq tələb olunur. I boşluqdan sonra "most hard-working" sifəti gəlir, deməli burada sifət üstünlük dərəcəsində olduğu üçün "**the**" artikli işlənməlidir. II boşluqdan sonra isə "class" sözü verilib, məna baxımından burada müəyyən dərsdən söhbət gedir, buna görə burada da "**the**" artikli işlənməlidir. Beləliklə, test tapşırığının doğru cavabı D bəndində verilmişdir.

12. Choose the correct conjunction.
Take your umbrella … it will rain soon.
A) although B) but C) how
D) why E) because

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu, bağlayıcı bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. *"Çətiri götür … tezliklə yağış yağacaq"* cümləsindəki boşluğu bağlayıcı ilə tamamlamaq tələb olunur. Məna etibarilə verilən bağlayıcılardan yalnız **"because"** uyğundur. Bu səbəbdən test tapşırığının doğru cavabı E bəndində verilmişdir.

13. Choose the correct sentence in the Passive Voice.
I will invite her to the birthday party.
A) She will be invited to the birthday party.
B) I will be invited her to the birthday party.
C) She will invited to the birthday party.
D) She will invite to the birthday party.
E) I will invited her to the birthday party.

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu feilin məchul növü bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Verilmiş cümləni məchul növə çevirmək tələb olunur. Cümlə gələcək zamanda olduğu üçün məchul növə çevrilən zaman "will" köməkçi feilindən sonra "be" feili işlənməlidir, cümlənin tamamlığı mübtədasına çevrilməlidir. Beləliklə, tets tapşırığının doğru cavabı A bəndində verildiyi kimidir.

14. Choose the correct variant.
She is … the garden.
A) between B) for C) of D) in E) on

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır. (7-ci sinif)*
Bu, sözönü bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada verilən cümlədə "the garden" sözündən öncə sözönü olmalıdır. Cümlənin mənasına əsasən "the garden" sözü məkan, yer bildirdiyi üçün burada **"in"** sözönüsü işlənməlidir. Buna görə də test tapşırığının doğru cavabı D bəndində verilmişdir.

15. Make up a sentence.
1. the children
2. let
3. outside
4. the grandmother
5. play

A) 4, 2, 5, 1, 3 B) 1, 3, 4, 2, 5
C) 4, 2, 1, 5, 3 D) 2, 1, 4, 3, 5
E) 1, 2, 5, 4, 3

Tapşırığın izahı: *4.1.1. Verilmiş sözləri məna və qrammatik cəhətdən əlaqələndirərək cümlələr qurur. (5-ci sinif)*
Bu, cümlədüzəltmə bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada verilən sözləri müvafiq ardıcıllıqla düzməklə cümlə qurmaq tələb olunur. Cümlədə söz sırası gözlənilməklə test tapşırığının doğru cavabı C bəndində olduğu kimidir.

16. Complete the sentence.
Sarah asks …
A) how pleased was I with the exam results.
B) if I was pleased with the exam results.
C) why was I pleased with the exam results.
D) that I was pleased with the exam results.
E) if was I pleased with the exam results.

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu, mürəkkəb tamamlıq bölməsinə aid, qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada verilən cümləni düzgün şəkildə verilmiş mürəkkəb tamamlıqla bitirmək tələb olunur. Burada mürəkkəb tamamlıqda istifadə edilən bağlayıcı və söz sırası nəzərə alınmalıdır. Buna görə də test tapşırığının doğru cavabı B bəndindəki kimidir.

17. Choose the correct degrees of the adjectives.
Thomas is very …, … than his brother.
A) calm, most calmest
B) calm, calmer
C) calm, more calmer
D) calmest, more calmer
E) calmer, calmer

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır. (7-ci sinif)*
Bu, sifət bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada verilmiş cümləni tamamlamaq üçün sifətin müvafiq dərəcələrini seçmək lazımdır. Cümlənin I tərəfində verilən sifətin qarşısında "very" ədatı verilmişdir, cümlənin II tərəfində sifətdən sonra isə "than" bağlayıcısı verilmişdir. Deməli, cümlənin I tərəfində "very" ədatından sonra sifət sadə dərəcədə, II tərəfdə isə sifət müqayisə dərəcəsində olmalıdır. Buna görə də test tapşırığının doğru cavabı B bəndidir.

Telegram.Buraxılış Team @buraxilisteam

18. Choose the correct variant.
I ... the teacher's question when the bell ... .
A) answer, will ring
B) was answering, rang
C) answered, has rung
D) had answered, will ring
E) answer, had rung

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır. (7-ci sinif)*
Bu, feilin zaman formaları bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada verilmiş şərt budaq cümləsini tamamlamaq üçün feilin müvafiq formalarını seçmək tələb olunur. Şərt budaq cümləsində "when" bağlayıcından istifadə olunduğu üçün, baş cümlə davamedici zaman formasında, budaq cümlə isə sadə zaman formasında olmalıdır. Buna görə də doğru cavab "*I **was answering** the teacher's question when the bell **rang** .*" olmalıdır. Beləliklə, test tapşırığının doğru cavabı B bəndində verilmişdir.

19. Choose the correct variant.
Nobody ... Joseph to make this choice, but he did.
1. advised
2. expected
3. heard
4. told
5. saw

A) 1, 2, 4 B) 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 3, 4

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu, feil bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada cümləni verilmiş feillərdən uyğun olanlarla tamamlamaq tələb olunur. Cümlədə tamamlıqdan sonra "to" hissəciyi ilə istifadə olunan "make" feili var, bu zaman nəzərə almaq lazımdır ki, cümlənin xəbəri özündən sonra feil gələrsə, "to" hissəciyi tələb edir. Verilmiş feillər içərisindən "advised", "expected", "told" feilləri bu tələbəi ödəyir. Beləliklə, test tapşırığının doğru cavabı A bəndində verilmişdir.

20. Choose the correct variant.
1. a few bunches of flowers
2. a few loaf of bread
3. many furniture
4. many sacks of flour

A) 1, 4 B) 1, 2, 3 C) 2, 4
D) 2, 3, 4 E) 1, 3

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır. (7-ci sinif)*
Bu, isim bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada sayılan və sayılmayan isimlərin olduğu söz birləşmələri verilmişdir. Bu birləşmələrdən "a few bunches of flowers", "many sacks of flour" doğrudur, buna görə də test tapşırığının doğru cavabı A bəndidir.

21. Choose the correct pronoun.
This exercise is very easy. Do it ... .
A) yourself B) themselves C) herself
D) myself E) himself

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır. (7-ci sinif)*
Bu, əvəzlik bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada 2 cümlə verilmişdir, I cümləyə əsasən II cümlədəki əvəzliyi seçmək tələb olunur. İkinci cümlə əmr cümləsidir, burada cümlənin sonunda qayıdış əvəzliyinin işlənməsi lazımdır. Test tapşırığının doğru cavabı A bəndində verilmişdir.

22. Choose the correct interrogative sentences.
1. Who informed you about Jill's arrival?
2. Whom did you inform about Jill's arrival?
3. Whom you informed about Jill's arrival?
4. Who did inform you about Jill's arrival?

A) 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 3, 4
D) 1, 4 E) 1, 2, 3

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir. (8-ci sinif)*
Bu, sual cümlələri bölməsinə aid qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada sual cümləsində söz ardıcıllığı qorunan, dil qaydalarına əməl olunan cümlələri seçmək tələb olunur. Bu səbəbdən verilmiş sual cümlələrindən "**Who informed you about Jill's arrival?**" və "**Whom did you inform about Jill's arrival?**" doğrudur. Beləliklə, test tapşırığının doğru cavabı B bəndində verilmişdir.

Read the passage and answer questions 23 – 30.

1. The Kalash are a small ethnic and religious minority with many features that distinguish them from the surrounding population. Kalash people have special types of clothes. Kalash women usually wear long and black clothes. Men wear the Pakistani style trousers with a piece of clothing like a long shirt. But their children wear smaller versions of adult clothing.

2. The people of the Kalash live in the Chitral district of Pakistan. They believe that they are the descendants of Alexander the Great's soldiers who resided in the area 23 centuries ago. The skin of many Kalash people is light and they have blue or green eyes. These features prove that they are indeed the descendants of Greek soldiers as said in an old Kalash legend. The Kalash try to keep their ancient customs and traditions alive. They believe in many gods and nature plays an important role in their culture like the ancient Greeks.

3. The Kalash celebrate three interesting festivals in a year. In these festivals, people dance to the sound of drums. Because of these festivals, the region is a famous tourist attraction. However, the tourists negatively influence the daily lives of Kalash people. The Pakistani government is worried about this situation.

23. Choose the correct answer to the question according to the passage.
What are the similarities of the Kalash with the ancient Greeks?
1. They trust in a lot of gods.
2. The clothes of the Kalash are the same as the Greeks.
3. Nature is significant for the Kalash culture.
4. The Kalash celebrate the old festivals of the Greeks.

A) 2, 4 B) 2, 3 C) 1, 4 D) 1, 2 E) 1, 3

Tapşırığın izahı: *3.1.4. Mətndəki fakt və hadisələri təhlil edir. (10-cu sinif)*
Bu, qapalı tipli test tapşırığıdır. Oxu mətninə əsasən verilmiş suala düzgün cavabı seçmək tələb olunur. Burada Kalaş etnik azlığına aid insanlarla qədim yunanlılar arasındakı oxşarlıqların nələr olduğu soruşulur. Mətnə əsasən verilmiş fikirlərdən yalnız "**They trust in a lot of gods**." və "**Nature is significant for the Kalash culture.**" cümlələri doğrudur. Beləliklə, test tapşırığının doğru cavabı E bəndində verilmişdir.

24. The passage is mainly about ... .
A) an ethnic group in Pakistan
B) the festivals held in Pakistan
C) the special role of nature in daily life
D) the troops of Alexander the Great
E) different customs of the Kalash

Tapşırığın izahı: *3.1.4. Mətndəki əsas fikri müəyyən edir. (7-ci sinif)*
Bu, qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada oxu mətninin əsasən nədən bəhs etdiyi soruşulur. Mətn əsasən Kalaş etnik qrupu haqqında olduğu üçün test tapşırığının doğru cavabı A bəndində verildiyi kimidir.

25. Choose the correct variant according to the passage.
As mentioned in an old source, the Kalash ... .
A) were under the control of Alexander the Great
B) have changed their traditions because of different reasons
C) are the children of Greek soldiers
D) live in the large parts of Pakistan
E) moved from Greece to Pakistan

Tapşırığın izahı: *3.1.4. Mətndəki əsas fakt və hadisələri seçir, qruplaşdırır. (8-ci sinif)*
Bu, qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada oxu mətninə əsasən verilən cümləni tamamlamaq tələb olunur. Mətndə bu cümlə **"These features prove that they are indeed the descendants of Greek soldiers as said in an old Kalash legend."** kimi öz əksini tapmışdır. Bu səbəbdən də test tapşırığının doğru cavabı C bəndində olduğu kimidir.

26. Which statement is true according to the passage?
A) The Kalash use different musical instruments in festivals.
B) The Kalash are the descendants of Alexander the Great.
C) Alexander the Great resided in the area less than 20 centuries ago.
D) The Kalash people celebrate three festivals every month.
E) The Kalash people try to preserve their traditions.

Tapşırığın izahı: *3.1.4. Mətndəki fakt və hadisələri təhlil edir. (10-cu sinif)*
Bu, qapalı tipli test tapşırığıdır. Burada oxu mətninə əsasən doğru fikri seçmək tələb olunur. Verilmiş fikirlərdən yalnız **"The Kalash people try to preserve their traditions."** mətnə əsasən doğrudur. Bu səbəbdən test tapşırığının doğru cavabı E bəndidir.

Fulfil the tasks number 27 – 30 in the "Answer sheets".

27. Complete the sentence by using (a) different word(s) and structure according to the passage.
The daily lives of Kalash people ... .

Tapşırığın izahı: *4.1.1. Verilmiş sözləri məna və qrammatik cəhətdən əlaqələndirərək cümlələr qurur. (5-ci sinif)*
4.1.3. Sözləri orfoqrafiya qaydalarına uyğun yazır. (6-cı sinif)
Bu, cavabı yazı ilə ifadə olunan test tapşırığıdır. Burada verilmiş cümləni mətnə

əsasən struktur və söz dəyişikliyi etməklə tamamlamaq tələb olunur. Test tapşırığının müvafiq dəyişikliklər etməklə cavabı **"are affected by visitors coming there"** kimidir.

28. Write an answer to the question by using (a) different word(s) and sentence structure according to the passage.
What do Kalash children wear?

Tapşırığın izahı: *3.1.4. Mətndəki fakt və hadisələri təhlil edir. (10-cu sinif)*
4.1.1. Verilmiş sözləri məna və qrammatik cəhətdən əlaqələndirərək cümlələr qurur. (5-ci sinif)
Bu cavabı yazı ilə ifadə olunan test tapşırığıdır, burada verilən suala mətnə əsasən struktur və söz dəyişikliyi etməklə cavab yazmaq tələb olunur. Mətnə əsasən müvafiq dəyişikliklər etməklə sualın cavabı **"the tiny variants of adult clothes are put on by the children"** kimidir.

29. Which word from paragraph 1 best fits to the following definition "*to recognize the difference between two people or things*"?

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Mətndəki yeni ifadə və terminlərin mənasını müəyyənləşdirir. (10-cu sinif)*
Bu, cavabı yazı ilə ifadə olunan test tapşırığıdır. Burada izahı verilən sözü I paraqrafdan seçib yazmaq tələb olunur. İzahı verilmiş söz **"to distinguish"**dir.

30. Write the opposite meaning of the word "*boring*" from paragraph 3.

Tapşırığın izahı: *3.1.1. Mətndəki yeni ifadə və terminlərin mənasını müəyyənləşdirir. (10-cu sinif)*
Bu, cavabı yazı ilə ifadə olunan test tapşrıığıdır. Burada verilmiş sözün III paraqrafdan əks mənasını tapıb yazmaq tələb olunur. "Boring" sözünün həmin paraqrafda verilən əks mənası **"interesting"**dir.

Azərbaycan dili

31. Hansı cümlələr feili xəbərlidir?
1. Novruzu konkret bir dinlə, etiqadla bağlamaq düzgün deyil.
2. Alınan məlumatların bir-birinə uyğun olmadığı aydınlaşdırıldı.
3. Məqsədimiz xalqın mədəniyyətini və ədəbiyyatını daha çox təbliğ etməkdir.
4. Havalar istiləşdikcə ətraf da yaşıllaşırdı.
5. Əlimdəki kitab Vətən barəsindədir.
6. Vətən səni gözləyir, oğul.

A) 1, 3, 6 B) 4, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

Mövzu: Xəbər. İsmi və feili xəbər
Sinif: 6
Standart: 4.1.1. Cümlənin qrammatik əsasını müəyyənləşdirir; 4.1.2. Sözün qrammatik mənasını kontekstə uyğun izah edir.
İzah: *Novruzu konkret bir dinlə, etiqadla bağlamaq düzgün deyil* cümləsinin xəbəri sifətlə; *Məqsədimiz xalqın mədəniyyətini və ədəbiyyatını daha çox təbliğ etməkdir* cümləsinin xəbəri məsdər tərkibi ilə; *Əlimdəki kitab Vətən barəsindədir* cümləsinin xəbəri ismi birləşmə ilə; *Alınan məlumatların bir-birinə uyğun olmadığı aydınlaşdırıldı, Havalar istiləşdikcə ətraf da yaşıllaşırdı* və *Vətən səni gözləyir, oğul* cümlələrinin xəbəri feillə ifadə olunmuşdur.
Düzgün cavab: 2, 4, 6

32. Klasteri tamamlaya bilən fikirlərdir:

İdarə işçi axtarır cümləsindəki ilk iki söz

1. ismin adlıq halındadır.
2. bir-biri ilə tabelilik əlaqəsindədir.
3. müstəqil cümlə üzvüdür.
4. ismin fərqli halındadır.
5. biri baş, digəri ikinci dərəcəli üzvdür.

A) 1, 2, 4 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 5

Mövzu: Mövzulararası əlaqə
Sinif: 5; 8
Standart: 4.1.2. Sözün səs tərkibini, semantik xüsusiyyətlərini, tərkibini, yaranma üsullarını və qrammatik mənasını (ad, əlamət, hərəkət bildirməsini) izah edir; 4.1.2. Söz və söz birləşmələrinin sintaktik vəzifəsini müəyyən edir.
İzah: *İdarə işçi axtarır* cümləsində *idarə* adlıq, *işçi* təsirlik haldadır. İlk söz mübtəda, digəri tamamlıqdır. İsimlər bir-biri ilə tabelilik əlaqəsində (mübtəda və tamamlıq bir-biri ilə tabelilik əlaqəsində olmur) deyil. Biri baş, digəri ikinci dərəcəli üzvdür.
Düzgün cavab:3, 4, 5

33. Hansı sözlərin yazılışında ***səhv*** yol verilmişdir?

1. pasient 2. nəbatat 3. çertyoj
4. sırqa 5. ülvüyyət 6. labirint

A) 2, 3, 6 B) 1, 5, 6 C) 1, 4, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

Mövzu: Orfoqrafiya
Sinif: 5; 6; 7
Standart: 4.1.4. Sait və samitlərin, mürəkkəb sözlərin yazılış qaydalarına əməl edir; 4.1.4. Əsas nitq hissələrinin yazılışı ilə bağlı qaydalara əməl edir; 4.1.4. Nitq hissələrinin yazılışı ilə bağlı qaydalara əməl edir.
İzah: *Nəbatat, çertyoj, labirint* sözlərinin yazılışında səhvə yol verilməmişdir. *Pasient, sırqa, ülvüyyət* sözlərinin yazılışında səhvə yol verilmişdir. Bu sözlər *pasiyent, sırğa, ülviyyət* kimi yazılmalıdır.
Düzgün cavab:1, 4, 5

34. Tərkibinə görə təhlil baxımından biri digərlərindən fərqlənir:

A) çoxaltdır B) solğunlaşıb C) çağırışçılar
D) yaşandı E) qocaldır

Mövzu: Sözün tərkibinə görə təhlili
Sinif: 5
Standart: 4.1.2. Sözün səs tərkibini, semantik xüsusiyyətlərini, tərkibini, yaranma üsullarını və qrammatik mənasını (ad, əlamət, hərəkət bildirməsini) izah edir.
İzah: *Solğunlaşıb, çağırışçılar, yaşandı, qocaldır* sözləri kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarətdir. *Çoxaltdır* sözü isə kök (çox), 3 leksik (-al, -t, -dır) şəkilçidən ibarətdir.
Düzgün cavab: çoxaltdır

35. *Kiçik bacısını – Səliməni gəzməyə aparmışdı* cümləsində əlavə hansı cümlə üzvünə aiddir?

A) xəbər B) tamamlıq C) zərflik
D) təyin E) mübtəda

Mövzu: Cümlə üzvünün əlavəsi
Sinif: 8
Standart: 4.1.2. Söz və söz birləşmələrinin sintaktik vəzifəsini müəyyən edir;
İzah: *Kiçik bacısını – Səliməni gəzməyə aparmışdı* cümləsində tamamlıq (bacısını) əlavəli (Səliməni) işlənmişdir.
Düzgün cavab: tamamlıq

36. "*Oxudun*" sözünün quruluşca sadə olduğunu nəzərə alaraq doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Feilin xəbər şəklində işlənib.
2. İcbar növdədir.
3. Vurğusu 3-cü hecadadır.
4. *Oxutmaq, oxuyucu, oxudulan* sözləri ilə eyniköklüdür.
5. Feilin əmr şəklində işlənib.

A) 3, 5 B) 1, 3 C) 1, 4 D) 2, 5 E) 2, 4

Mövzu: Mövzulararası əlaqə
Sinif: 5; 7
Standart: 4.1.2. Sözün səs tərkibini, semantik xüsusiyyətlərini, tərkibini, yaranma üsullarını və qrammatik mənasını (ad, əlamət, hərəkət bildirməsini) izah edir; 4.1.2. Sözləri ümumi qrammatik mənalarına görə fərqləndirir.
İzah:*Oxudun* sözünün quruluşca sadə olduğunu nəzərə alsaq, -du keçmiş zaman, -n şəxs şəkilçisidir. Feil xəbər şəklindədir. Vurğusu 3-cü hecadadır.
Düzgün cavab:1, 3

Telegram:BuraxılışTeam @buraxilisteam

37. Nümunə ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.

Odur, bax, günəşin rənginə bir bax,
O günəş gəncliyin timsalıdır, bil,
Gəncliyin günəşi saralan deyil,
Əzizim, parlasın ömrün günəştək,
Nə can yanğısı gör, nə iztirab çək!

1. 4-cü misradan başqa bütün misralarda iki söz birləşməsi var.
2. Nümunədə həm ismi, həm də feili birləşmə işlənmişdir.
3. Yalnız bir misrada iki ismi birləşmə işlənmişdir.
4. İsmi birləşmələrdən birinin asılı tərəfi əvəzlikdir.
5. İsmi birləşmələrin hamısı eyni cümlə üzvüdür.

A) 3, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 4

Mövzu: Söz birləşmələri
Sinif: 8
Standart: 4.1.2. Söz və söz birləşmələrinin sintaktik vəzifəsini müəyyən edir.
İzah: Nümunənin 4-cü misrasından başqa, digər misralarında söz birləşməsi işlənmişdir. Yalnız 2-ci misrada iki söz birləşməsi vardır *(o günəş*, *gəncliyin timsalı)*. 1-ci misrada *günəşin rəngi*, 3-cü misrada *gəncliyin günəşi*, 5-ci misrada *can yanğısı* söz birləşmələridir. Nümunədə feili birləşmə işlənməyib. İsmi birləşmələrdən birinin *(o günəş)* asılı tərəfi əvəzlikdir. İsmi birləşmələr müxtəlif cümlə üzvləridir.
Düzgün cavab: 1, 2, 5

38. "*Qonaqların hamısı muğam ifa edən müğənnini diqqətlə dinləyirdilər*" cümləsinə əsasən cədvəldəki uyğun fikirləri müəyyən edin.

Doğrudur	*Yanlışdır*
1. Xəbər indiki zamanda olan sadə feillə ifadə olunub.	3. Təyin feili sifətlə ifadə olunub.
2. Tamamlıqlar sadə isimlərlə ifadə olunub.	4. Mübtəda və xəbər arasında kəmiyyətə görə uzlaşma gözlənilməyib.

A) 1, 2 B) 1, 4 C) 1, 3 D) 2, 4 E) 2, 3

Mövzu: Cümlə üzvləri
Sinif: 8
Standart: 4.1.2. Söz və söz birləşmələrinin sintaktik vəzifəsini müəyyən edir.
İzah: *Qonaqların hamısı muğam ifa edən müğənnini diqqətlə dinləyirdilər* cümləsidə *qonaqların hamısı* mübtəda, *dinləyirdilər* sadə feillə ifadə olunmuş xəbər, *muğam ifa edən* feili sifət tərkibi ilə ifadə olunmuş təyin, *müğənnini* sadə isimlə ifadə olunmuş tamamlıq, *diqqətlə* zərflə ifadə olunmuş zərflikdir. Mübtəda və xəbər arasında kəmiyyətə görə uzlaşma gözlənilməyib.
Düzgün cavab:1, 3

39. Cümlələrdə fərqləndirilmiş sözləri nəzərə alaraq uyğunluğu müəyyən edin.

1. İnsanı yaşadan **da** ümiddir.
2. İndi gəlirəm **də**, bir az gözlə.

a. Ədatdır.
b. Sözə qoşularaq məna çaları yaradıb.
c. İfadə olunan fikrə münasibət bildirib.
d. Bağlayıcıdır.
e. Fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edib.

A) 1 – a, e; 2 – d B) 1 – a; 2 – c, d
C) 1 – c, d; 2 – b, e D) 1 – b, d; 2 – a
E) 1 – d; 2 – a, e

Mövzu: Köməkçi nitq hissələri
Sinif: 7
Standart: 4.1.2. Sözləri ümumi qrammatik mənalarına görə fərqləndirir.
İzah: "İnsanı yaşadan **da** ümiddir" cümləsində fərqləndirilmiş söz bağlayıcı, "İndi gəlirəm **də**, bir az gözlə" cümləsində fərqləndirilmiş söz ədatdır və fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edib.
Düzgün cavab: 1 – d; 2 – a, e

40. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmişdir?

A) Onlar bir qədər gedəndən sonra gözəl seyrəngaha çatdılar.
B) Çoxdan görə bilmədiyi dostu ilə bu gün Cıdır düzündə qarşılaşdı.
C) Uşaqlar divarı bir az rəngləyib istirahət etdilər.
D) Bu məsələni onlarla məsləhətləşmək istədim.
E) Şərq ölkələrinin bir çox həkimləri bitkilərin müalicəvi əhəmiyyətini qeyd etmişlər.

Mövzu: Say
Sinif: 5; 6
Standart: 4.1.2. Sözün səs tərkibini, semantik xüsusiyyətlərini, tərkibini, yaranma üsullarını və qrammatik mənasını (ad, əlamət, hərəkət bildirməsini) izah edir;
4.1.2. Sözün qrammatik mənasını kontekstə uyğun izah edir.
İzah: *Onlar bir qədər gedəndən sonra gözəl seyrəngaha çatdılar; Çoxdan görə bilmədiyi dostu ilə bu gün Cıdır düzündə qarşılaşdı; Uşaqlar divarı bir az rəngləyib istirahət etdilər; Bu məsələni onlarla məsləhətləşmək istədim* cümlələrində say işlənməmişdir.
Şərq ölkələrinin bir çox həkimləri bitkilərin müalicəvi əhəmiyyətini qeyd etmişlər cümləsində *bir çox* qeyri-müəyyən miqdar sayıdır.
Düzgün cavab: Şərq ölkələrinin bir çox həkimləri bitkilərin müalicəvi əhəmiyyətini qeyd etmişlər.

41 – 50 saylı tapşırıqları aşağıdakı mətnə əsasən cavablandırın.

Gəlmə

Buraların gözəl təbiəti, bir tərəfi dəli Kürə, o biri tərəfi uca dağlara gedib çatan düzləri Məmmədi getdikcə bu yerlərə daha çox bağlayırdı. Hər evdə divardan silahla yanaşı, sazın da asıldığını görən Məmməd qəriblik və tənhalıq günlərini unutmaqda idi.

I Köhnə adət-ənənələrlə yaşayan Qıraq Kəsəmən camaatı da ona göz qoyurdu. Ədəb-ərkan gözləyən, böyük-kiçik yeri bilən bu gəncdən şikayətləri yox idi. Bununla belə, kənardan gəlmə adama ▲*inanmaq* istəmirdilər. Kənd sakinlərinə görə, belə adamların əsil-nəcabəti, ağıl-kamalının dərin-dayazlığı bilinmir. **II** Burada ■*məskunlaşdığı* vaxtdan ildən artıq keçmişdi. Buna baxmayaraq, "gəlmə" adlandırılması hələ də Məmmədə ağır gəlirdi.

Heç kəsin gözləmədiyi bir təsadüf Məmməd üçün müşkül görünən bu məsələni [1]........ .

Yazın axır ayı idi. Kəndin at ilxıları və camış sürüləri xeyli vaxt idi ki, Kür qırağına köçürülmüşdü. Köç arabaları isə indi-indi Kür sahilinə *tökülürdü*[1]. Kürdən keçmək üçün hamı növbə gözləyirdi.

Yazda həmişə selli-sulu olan dəli Kür bu günlərdə də [2]........ . **Suyun axarı boz dağların dibini *qazıyır*[2], təpələri uçurub göyə fışqırırdı**. Qız-gəlin yarğanın başında dayanaraq Hatəm ağanın bu taydan o taya fınxıra-fınxıra üzən ilxısına tamaşa edirdi. Qaşqa madyan öz qulunu ilə sahilə *çatmağa*[3] çalışırdı. **III** Gülpəri onları gözdən qoymamaq üçün çayın kənarı ilə bir-iki addım irəli getdi. Elə bu məqamda onun ayağı sürüşdü. Müvazinətini itirən qız lal suların qoynuna düşdü.

Qızlar haray-həşir qopardılar. **IV** Hər iki sahildən cavan oğlanlar, qoçaq kişilər özlərini çaya atdılar. Onların arasında Məmməd də vardı. **V** Özünü Kürə vuran adamlar gah suyun altına cumur, gah da suyun üzünə *qalxıb*[4] axarı yoxlayırdılar.

Gülpərinin sağ qalmasına ümid getdikcə azalırdı. Onu axtaranların çoxu ●*naümid* sahilə çıxmışdı. Təkcə Məmməd gözə dəymirdi. Onun da boğulub *batdığını*[5] güman edirdilər. Aman-zaman bir balası olan qız atasının gözləri dolmuşdu, bir yerdən sıxsa, min yerdən tökərdi. Bu zaman xeyli aşağıda Gülpərini sudan çıxarıb sahildə göy otların üstünə qoyan oğlan hamının diqqətini cəlb etdi. Bu, Məmməd idi. Atanın bayaqdan bəri güclə saxladığı göz yaşları selə döndü.

Qıraq Kəsəməndə Məmmədə münasibət dəyişdi. Kəndin cavanlarından onunla oturub-durmaq istəyənlər, ona qardaşlıq etmək arzusunda olanlar çox idi. Yaşlılar isə onu hörmətlə "oğul" deyə çağırırdılar. Vaxt keçdikcə camaat onun yeni bir mərdanəliyinin şahidi olurdu. Məmmədin gəlmə olduğunu daha kimsə xatırlamırdı.

41. Əvvəlində Roma rəqəmi yazılmış hansı cümlə mətndən çıxarılsa, cümlələr arasında əlaqə ***pozulmaz***?

A) V B) III C) I D) IV E) II

Sinif: 6

Standart: 3.1.3. Mətnin hissələrini, abzaslarını əlaqələndirir.

İzah: *Özünü Kürə vuran adamlar gah suyun altına cumur, gah da suyun üzünə qalxıb axarı yoxlayırdılar* cümləsi mətndən çıxarılsa, cümlələr arasında əlaqə pozulmaz.

Düzgün cavab: V

42. Mətndə üzərində rəqəm yazılmış sözlərin kontekstə görə qarşılığının işləndiyi cümlələri müəyyən edin.

1. Uşaqların səsinə bütün qonşular həyətə gəldilər.
2. Güclü şırnaq torpağı oyub dərin bir deşik yaratmışdı.
3. Bu at beş nəfərin xörəyinə yetişər.
4. Yağış yağdığı üçün kəndin yollarında palçıq dizə çıxmışdı.
5. Qamışlıq o qədər hündürdür ki, adam arasında itir.

A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 4

Sinif: 8; 9

Standart: 2.1.1. Tanış olmadığı söz və ifadələrin mənasını müvafiq qarşılığını tapmaqla şərh edir; 2.1.1. Tanış olmayan söz və ifadələrin kontekstə uyğun mənasını şərh edir.

İzah: *Uşaqların səsinə bütün qonşular həyətə gəldilər* cümləsində *gəldilər* sözü kontekstə görə *tökülmək*; *Güclü şırnaq torpağı oyub dərin bir deşik yaratmışdı* cümləsində *oyub* sözü kontekstə görə *qazımaq*; *Yağış yağdığı üçün kəndin yollarında palçıq dizə çıxmışdı* cümləsində *çıxmışdı* sözü kontekstə görə *qalxmaq* mənasında işlənmişdir. *Bu at beş nəfərin xörəyinə yetişər* cümləsində *yetişər* sözü *çatmaq* mənasını versə də, kontekstə görə həmin sözün qarşılığı ola bilməz. *Qamışlıq o qədər hündürdür ki, adam arasında itir* cümləsində *itir* sözü də kontekstə görə *batmaq* sözü ilə qarşılıq yarada bilmir.

Düzgün cavab: 1, 2, 4

43. Mətnə əsasən cədvəldəki uyğun fikirləri müəyyən edin.

Doğrudur	*Yanlışdır*	*Ehtimaldır*
1. Məmməd kənd camaatının etibarını qazanmaq üçün Gülpərini xilas edir. 2. Kənd sakinləri Kür qırağına sürülərdən daha gec gəldilər.	3. Qıraq Kəsəmən sakinləri heç bir halda gəlmə adama etibar etmədilər. 4. Gülpərini xilas etməyə çalışanların əksəriyyəti son ana qədər axtarışı davam etdirdi.	5. Məmməd kənd sakinlərinin ilk vaxtlar ona olan münasibətinə önəm vermirdi. 6. Hatəm ağa kəndin ən böyük ilxısına sahib idi.

A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 4, 6 C) 2, 4, 5, 6
D) 1, 2, 3, 6 E) 1, 3, 5

Sinif: 6

Standart: 2.2.1. Mətndəki əsas fikri nəzərə çarpdırmaq məqsədi ilə mühüm məqamları vurğulayır.

İzah: *Kənd sakinləri Kür qırağına sürülərdən daha gec gəldilər* fikri doğru; *Məmməd kənd camaatının etibarını qazanmaq üçün Gülpərini xilas edir*, *Qıraq Kəsəmən sakinləri heç bir halda gəlmə adama etibar etmədilər*, *Gülpərini xilas etməyə çalışanların əksəriyyəti son ana qədər axtarışı davam etdirdi* və *Məmməd kənd sakinlərinin ilk vaxtlar ona olan münasibətinə önəm vermirdi* fikirləri yanlış; *Hatəm ağa kəndin ən böyük ilxısına sahib idi* fikri isə ehtimaldır.

Düzgün cavab: 2, 3, 4, 6

Telegram:Buraxılış_Team @buraxilistean

44. Mətnin tərkib hissələrini genişləndirə bilən nümunələrə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Giriş
2. Əsas hissə
3. Nəticə

a. Bilmək olmur ki, bu gün, ya sabah onun izinə düşüb ardınca kim gələcək.
b. Onun əvvəldən də musiqiyə və sözə bağlı şair qəlbi öz istəyini bu diyarda tapmışdı.
c. Qara əcəlin onun yeganə yurdçusuna mərhəmət göstərəcəyinə inanmaq çətin idi.
d. Arabir bədxahlar tapılsa da, onların ağzını yumanlar daha çox idi.
e. Ceyran çölünün otu bozarsa da, hələ yataq yerləri, qışlaqlar xam idi.

A) 1 – a, e; 2 – d; 3 – b, c B) 1 – b; 2 – a, c; 3 – d, e
C) 1 – d, e; 2 – a, c; 3 – b D) 1 – a, b; 2 – c, e; 3 – d
E) 1 – b, e; 2 – d; 3 – a, c

Sinif: 9
Standart: 2.2.2. Tərkib hissələri arasında əlaqəni gözləməklə mətni genişləndirir.
İzah: *Bilmək olmur ki, bu gün, ya sabah onun izinə düşüb ardınca kim gələcək* və *Onun əvvəldən də musiqiyə və sözə bağlı şair qəlbi öz istəyini bu diyarda tapmışdı* nümunələri ilə mətnin giriş hissəsini; *Qara əcəlin onun yeganə yurdçusuna mərhəmət göstərəcəyinə inanmaq çətin idi* və *Ceyran çölünün otu bozarsa da, hələ yataq yerləri, qışlaqlar xam idi* nümunələri ilə mətnin əsas hissəsini; *Arabir bədxahlar tapılsa da, onların ağzını yumanlar daha çox idi* nümunəsi ilə mətnin nəticə hissəsini genşləndirmək olar.
Düzgün cavab: 1 – a, b; 2 – c, e; 3 – d

45. Hansı fikirlər mətnin məzmunu ilə ***səsləşmir***?

1. Ehtiyat olmayan yerdə heç bir hikmət kömək edə bilməz.
2. Beynimizin qəbul edə bilməsi üçün əvvəlcə gözümüzün görməyi gərəkdir.
3. Əlindən iş gəlməyənin başına iş gələr.
4. Yalnız əməllərinlə özün haqqında fikirləri dəyişə bilərsən.
5. Məqsədinə çatmaq üçün batan tikanı gül kimi qoxlaya bilsən, qazanarsan.

A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 3, 5

Sinif: 5
Standart: 2.2.3. Mətndəki əsas fikri müəyyənləşdirir.
İzah: *Ehtiyat olmayan yerdə heç bir hikmət kömək edə bilməz, Əlindən iş gəlməyənin başına iş gələr, Məqsədinə çatmaq üçün batan tikanı gül kimi qoxlaya bilsən, qazanarsan* fikirləri mətnlə səsləşmir.
Beynimizin qəbul edə bilməsi üçün əvvəlcə gözümüzün görməyi gərəkdir və *Yalnız əməllərinlə özün haqqında fikirləri dəyişə bilərsən* fikirləri mətnlə səsləşir.
Düzgün cavab:1, 3, 5

46 – 50 saylı tapşırıqları "Cavab vərəqləri"ndə cavablandırın.

46. Mətndə altından xətt çəkilmiş ifadələrə əsasən cədvəli doldurun.

Sinif: 10
Standart: 2.1.1. Mətndəki söz və ifadələri üslubi xüsusiyyətinə görə fərqləndirir.
Ehtimal olunan cavablar:

İfadə	***İfadənin mətndəki funksiyası (poetik, informativ və ya terminoloji)***	***İfadənin digər funksiyası (poetik, informativ və ya terminoloji)***	***Digər funksiyada cümlədə işlədilməsi***
bağlayır	poetik	informativ	Uşaq ipi ağaca bağlayır.
silah	informativ	poetik terminoloji	Şairin silahı onun qələmidir. Müharibədə kimyəvi silahdan istifadə edilib
üzən	informativ	poetik	O, xəyalların qoynunda üzür.

47. Mətndə əvvəlində işarə qoyulmuş ifadələri mətnin üslubuna uyğun obrazlı ifadələrlə əvəz edib yazın.
Sinif: 10; 11
Standart: 2.1.2. Söz və ifadələrə əsasən oxuduğu mətnin üslubunu müəyyənləşdirir; 3.1.3. Mətni üslubi və struktur cəhətdən təkmilləşdirir.
Ehtimal olunan cavablar:
▲ *bel bağlamaq; ürək qızdırmaq* və s.
■ *yurd salmaq; məskən salmaq* və s.
● *ümidini itirərək, ümidini kəsib, ruhdan düşüb, əlini üzüb, çarəsiz halda* və s.

48. Mətnə əsasən təbliğ və tənqid edilə bilən xüsusiyyətləri müəyyən edib yazın və fikirlərinizi əsaslandırın.
Sinif: 9
Standart: 2.2.3. Mətndə irəli sürülmüş fikirləri dəyərləndirir.
Ehtimal olunan cavablar:
Təbliğ edilə bilər: *qorxmazlıq, xeyirxahlıq, yardımsevərlik və s.*
Əsaslandırma: Hər iki sahildən cavan oğlanlar, qoçaq kişilər özlərini çaya atdılar. Məmməd özünü coşqun sulara vuraraq Gülpərini xilas edir məzmunlu və s. fikirlər

Tənqid edilə bilər: *etinasızlıq, biganəlik, yadlıq, yabançılıq, mühafizəkarlıq, inamsızlıq və s.*
Əsaslandırma: Köhnə adət-ənənələrlə yaşayan Qıraq Kəsəmən camaatı da ona göz qoyurdu. Ədəb-ərkan gözləyən, böyük-kiçik yeri bilən bu gəncdən şikayətləri yox idi. Bununla belə, kənardan gəlmə adama inanmaq istəmirdilər. Kənd sakinlərinə görə, belə adamların əsil-nəcabəti, ağıl-kamalının dərin-dayazlığı bilinmir.

49. Mətndə nöqtələrin yerinə məzmuna uyğun fikirlər yazmaqla cümlələri tamamlayın.

Sinif: 6**;** 11
Standart: 3.1.3. Mətnin hissələrini, abzaslarını əlaqələndirir; 3.1.3. Mətni üslubi və struktur cəhətdən təkmilləşdirir.
Ehtimal olunan cavablar:
1. *öz-özünə həll etdi, yoluna qoydu, kökündən həll etdi və s.*
2. *coşub daşırdı, coşqun idi, tüğyan edirdi, məcrasına sığmırdı, yatağından çıxırdı, qaynayıb daşırdı və s.*

50. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilmiş cümlədəki fikirlə ziddiyyət yaradan cümləni müəyyən edin və həmin cümləyə əsasən cədvəli tamamlayın.
Sinif: 8; 10
Standart: 2.1.1. Tanış olmayan söz və ifadələrin kontekstə uyğun mənasını şərh edir; 3.1.3. Mətnin üslubu üzərində işləməklə yazıya düzəlişlər edir;.
Ehtimal olunan cavablar:

Cümlə	***Cümlədə işlənmiş kontekstə uyğun olmayan ifadə***	***Həmin ifadəni əvəz edə bilən doğru ifadə***
Müvazinətini itirən qız lal suların qoynuna düşdü.	*lal*	*coşqun; coşub daşan: kükrəyən; tüğyan edən*

51 – 60 saylı tapşırıqları aşağıdakı mətnə əsasən cavablandırın.

Gələcək nəsilləri necə qoruya bilərik?

I 1949-cu ildə – Naqasakiyə nüvə silahı atılandan 4 il sonra Nobel mükafatı mərasimində yazıçı Uilyam Folkner insanlığa zidd bu hərəkətə etiraz etdi və bəşəriyyətin sənətlə nicat tapacağını bəyan etdi. Böyük yazar Con Stounberq də Nobel çıxışında sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söylədi.

II Bəs uzaq gələcəkdəki bəşəriyyəti də sənətlə xilas etmək mümkündürmü?

III Müasir dövrdə 32 ölkədə 440-a qədər nüvə mərkəzi fəaliyyət göstərir. Buradakı tullantıların 96-98 faizi təkrar istifadə olunur. Təxminən 2 faizi isə gələcək üçün təhlükəlidir. Amerikanın Texas ştatının bir neçə kilometrliyində VİP adlı tullantı izolyasiya müəssisəsi var. Buradakı duz yataqlarında radioaktiv tullantılar yerin 600-700 metr dərinliyinə *gömülür*[1]. 250 milyon il stabil olduğu güman edilən bu anbarlar 2035-ci ilə qədər tullantılarla dolacaq. Həmin vaxt açılmış quyular partlayıcılar vasitəsilə daha da çökdürüləcək və planetimiz tullantıları bir növ udacaq. Təbii şəraitin nəticəsi olaraq çökmüş tullantıların üzərindəki yarıqlara 75 il ərzində duz *sızacaq*[2] və bu yarıqları tam qapadacaq. Bəs uzaq gələcəkdəki nəsillərə belə ərazilərin təhlükəli olduğunu necə anlada bilərik? İndiki təhlükə simvolları, hərflər, dillər min illər sonra anlaşılacaqmı?

IV 250 min il əvvəl biz Homo Sapiens olaraq yeni-yeni tarix səhnəsinə çıxırdıq. 250 min il bundan sonra isə yadplanetlilər dünyaya gələ, yaxud insanlar planetlərarası mədəniyyətə *çata bilərlər*[3]. Hər bir halda dillər, mədəniyyətlər, fikirlər tamamilə dəyişəcək.

V Svastika işarəsi qədim dinlərdə həyat rəmzi *sayılırdı*[4], sonralar alman faşistlərinin rəmzi nişanına çevrildi. Qədim yazılar, dillər bu gün anlaşıqlı deyil. Müasir sivilizasiya qədim adətlərlə üst-üstə düşməyə bilər. Təhlükə haqqında xəbərdarlığı sözlər, rəqəmlər, rəsm əsərləri vasitəsilə anlatmaq təklifləri olsa da, hər birinin qüsurlu cəhəti var.

VI Bir başqa təklif də var: Stounberq və Folknerin bəhs etdiyi sənət vasitəsilə. Təklif edilən bir forma tikanvari, sivri uclu heykəllərdir. Belə heykəllər insanda qorxu, sıxıntı, təhlükə hissləri *yaradır*[5]. Nüvə məkanlarını tonlarla ağırlıqda, metrlərlə hündürlükdə belə heykəllərlə doldursaq, bəlkə də, gələcək nəsilləri xəbərdar edib təhlükədən uzaqlaşdıra bilərik.

VII Gündəlik problemlərlə qarşılaşarkən bundan 100 min il sonrakı gələcəyi düşünmək asan deyil. Ancaq bu gün 25 deyil, 80 il yaşaya bildiyimizə görə atalarımıza, onların doğru addımlarına borcluyuq. Əgər biz də gələcək nəsillərə yaxşı əcdad olmaq istəyiriksə, sabahımızı bu gündən düşünməliyik.

51. Hansı fikirlərin yeri dəyişilsə, cədvəldəki ***uyğunsuzluq*** aradan qalxar?

Mətndə bu haqda məlumat var	*Mətndə bu haqda məlumat yoxdur*
1. Bəzi incəsənət nümunələri vasitəsilə gələcək nəsillərə mesaj ötürmək haqda düşünülür. 2. Radiasiya təhlükəsini xəbər verən xüsusi simvollar hazırlanır. 3. Simvollar öz əvvəlki mənasını itirə, yeni məna kəsb edə bilər.	4. Gələcək nəsillər inkişaf etmiş mədəniyyətə malik olarlarsa, radiasiya riskini ölçə bilər və bizim xəbərdarlığımıza ehtiyac qalmaz. 5. Uzun zaman kəsiyi – 100 min illər nəsillər arasındakı əlaqəni qıra bilər.

A) 3 ↔ 5 B) 2 ↔ 4 C) 1 ↔ 4
D) 1 ↔ 5 E) 2 ↔ 5

Sinif: 6
Standart: 2.2.1. Mətndəki əsas fikri nəzərə çarpdırmaq məqsədi ilə mühüm məqamları vurğulayır.
İzah: Mətndə qeyd edilir ki, bəzi incəsənət nümunələri vasitəsilə gələcək nəsillərə mesaj ötürmək haqda düşünülür, simvollar öz əvvəlki mənasını itirə, yeni məna kəsb edə bilər, uzun zaman kəsiyi – 100 min illər nəsillər arasındakı əlaqəni qıra bilər. Mətndə radiasiya təhlükəsini xəbər verən xüsusi simvolların hazırlanması və gələcək nəsillərin inkişaf etmiş mədəniyyətə malik olduqları halda radiasiya riskini ölçə bilməsi və bizim xəbərdarlığımıza ehtiyac qalmaması qeyd edilməmişdir.
Deməli, cədvəldəki 2 və 5-ci fikirlərin yeri dəyişilsə, cədvəldəki uyğunsuzluq aradan qalxar.
Düzgün cavab: 2 ↔ 5

52. Mətndə üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən biri mətndəki mənasında işlədilmişdir:
A) 2 – Bu məlumat tez bir zamanda mətbuata sızacaq.
B) 1 – Onu tarixə gömmək istəsələr də, bu mümkün olmadı.
C) 3 – Onlar dərəyə enməmiş biz çaya çata bilərik.
D) 4 – Kiçik bacım məktəbdə ən fəal şagird sayılır.
E) 5 – Alimlər yeni elektron maşınlar yaradır.

Sinif: 6
Standart: 2.1.2. Sözləri həqiqi və məcazi mənada işlənməsinə görə fərqləndirir.
İzah: Üzərinə rəqəm yazılmış 1, 2, 3 və 5-ci sözlər verilmiş nümunələrdə mətndəki mənasında işlənmişdir. *Kiçik bacım məktəbdə ən fəal şagird sayılır* cümləsindəki *sayılır* sözü mətndəki mənasında (Svastika işarəsi qədim dinlərdə həyat rəmzi *sayılırdı)* işlənmişdir.
Düzgün cavab: 4 – Kiçik bacım məktəbdə ən fəal şagird sayılır.

53. Mətnin tərkib hissələri ilə bağlı doğru fikri müəyyən edin.
A) Nəticə hissəsində mətndəki hadisələrin ümumiləşdirilməsi deyil, bu hadisələrin səbəbi verilmişdir.
B) IV və VII abzasların yeri dəyişdirilsə, mətndəki fikirlərin ardıcıllığı bərpa olunar.
C) Əsas hissəyə "Nüvə məkanlarını gələcək nəsillərdən necə gizlətməli?" başlığını vermək olar.
D) Altından xətt çəkilmiş cümlələr mətndən çıxarılsa, abzaslar arasındakı məzmun ardıcıllığı pozular.
E) Giriş hissədə məntiqi əlaqəni pozan cümlə çıxarılmalıdır.

Sinif: 7; 11
Standart: 2.2.2. Mətnin tərkib hissələri arasındakı əlaqəni müəyyənləşdirir; 3.1.3. Mətni üslubi və struktur cəhətdən təkmilləşdirir.
İzah: Altından xətt çəkilmiş cümlələr (Bəs uzaq gələcəkdəki nəsillərə belə ərazilərin təhlükəli olduğunu necə anlada bilərik? İndiki təhlükə simvolları, hərflər, dillər min illər sonra anlaşılacaqmı?) mətndən çıxarılsa, abzaslar arasındakı məzmun ardıcıllığı pozular.
Düzgün cavab: Altından xətt çəkilmiş cümlələr mətndən çıxarılsa, abzaslar arasındakı məzmun ardıcıllığı pozular.

54. Mətnin üslubu üçün səciyyəvi ***olmayan*** xüsusiyyət və ona uyğun nümunəni müəyyən edin.
A) Obrazlı ifadələrdən istifadə; ... sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söylədi.
B) Xalq dilinə yaxınlıq; Təxminən 2 faizi isə gələcək üçün təhlükəlidir.
C) Sözün terminoloji funksiyası; Nobel mükafatı mərasimi.
D) Sözün məcazi mənasından istifadə; Müasir dövrdə 32 ölkədə 440-a qədər nüvə mərkəzi var.
E) Nitqin təbiiliyi, sərbəstliyi; Qədim yazılar, dillər bu gün anlaşıqlı deyil.

Sinif: 10
Standart: 2.1.2. Söz və ifadələrə əsasən oxuduğu mətnin üslubunu müəyyənləşdirir.
İzah: Xalq dilinə yaxınlıq mətnin üslubu üçün səciyyəvi xüsusiyyətdir. Sözün terminoloji funksiyası, sözün məcazi mənasından istifadə və Nitqin təbiiliyi, sərbəstliyi mətnin üslubu üçün səciyyəvi olmayan xüsusiyyət olsa da, nümunələrdə bu xüsusiyyətə uyğun ifadə işlənməmişdir. Obrazlı ifadələrdən istifadə mətnin üslubu üçün səciyyəvi olmayan xüsusiyyətdir və "sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söylədi" bu fikrə uyğun nümunədir.
Düzgün cavab: Obrazlı ifadələrdən istifadə; ... sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söylədi.

55. Mətnə əsasən hansı fikirləri əsaslandırmaq mümkündür?
1. 2035-ci ildə nüvə anbarlarının dolması ilə nüvə müəssisələri öz işini dayandıracaq.
2. Naqasakiyə nüvə silahının atılması Nobel mükafatı mərasiminin keçirilməsinə səbəb olmuşdur.
3. Qədim əcdadlarımız 250 min il bundan sonrakı nəsillərə mesaj ötürmüşlər.
4. Nüvə mərkəzlərində tullantıların təkrar istifadəsi təhlükənin miqdarını azaldır.
5. Bir ölkədə bir neçə nüvə mərkəzi fəaliyyət göstərə bilər.

A) 3, 5 B) 2, 4 C) 4, 5 D) 1, 3 E) 1, 2

Sinif: 9
Standart: 2.2.3. Mətndə irəli sürülmüş fikirləri dəyərləndirir.
İzah: Mətnə əsasən *nüvə mərkəzlərində tullantıların təkrar istifadəsi təhlükənin miqdarını azaldır* və *bir ölkədə bir neçə nüvə mərkəzi fəaliyyət göstərə bilər* fikirlərini əsaslandırmaq mümkündür. *2035-ci ildə nüvə anbarlarının dolması ilə nüvə müəssisələri öz işini dayandıracaq, Naqasakiyə nüvə silahının atılması Nobel mükafatı mərasiminin keçirilməsinə səbəb olmuşdur* və *qədim əcdadlarımız 250 min il bundan sonrakı nəsillərə mesaj ötürmüşlər* fikirlərini isə əsaslandırmaq mümkün deyil.
Düzgün cavab: 4, 5

56 – 60 saylı tapşırıqları "Cavab vərəqləri"ndə cavablandırın.

56. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.
Sinif: 7; 9
Standart: 3.1.3. Qurduğu plan əsasında mətnin hissələrini məntiqi cəhətdən əlaqələndirir; 2.2.3. Mətndə irəli sürülmüş fikirləri dəyərləndirir.

Ehtimal olunan cavablar:

Abzas	*Abzasa aid plan bəndi*	*Həmin abzasda ehtimal edilən fikir*
IV (V)	Düşüncələrin dəyişilməsi	*250 min il bundan sonra isə yadplanetlilər dünyaya gələ, yaxud insanlar planetlərarası mədəniyyətə çata bilərlər. (Müasir sivilizasiya qədim adətlərlə üst-üstə düşməyə bilər.)*
VI	*Təhlükədən xəbər verən heykəllər*	*Nüvə məkanlarını tonlarla ağırlıqda, metrlərlə hündürlükdə tikanvari, sivri uclu heykəllərlə doldursaq, bəlkə də, gələcək nəsilləri xəbərdar edib təhlükədən uzaqlaşdıra bilərik.*

57. Mətnə əsasən *"Mütəxəssislər radioaktiv tullantıların izolyasiyası haqqında düşünərkən geoloji şəraiti nəzərə almışlar"* fikrini əsaslandırın.

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

Sinif: 6; 7
Standart: 2.2.1. Mətndəki əsas fikri nəzərə çarpdırmaq məqsədi ilə mühüm məqamları vurğulayır; 2.2.3. Mətndəki fikrə münasibətini əlavə fakt və məlumatlarla əsaslandırır.
Ehtimal olunan cavablar:
Texas ştatındakı ərazi duz yataqlarından ibarət olduğu üçün radioaktiv tullantıların basdırılmasından sonra yarıqlara duzun sızması və o yarıqların 75 il ərzində tam qapanması mümkündür. Buna görə də tullantıların basdırılması üçün məhz bu ərazi seçilmişdir məzmunlu və s. fikirlər

58. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.
Sinif: 10
Standart: 2.2.2. Mətnin hissələrini tezislər şəklində ifadə edir.
Ehtimal olunan cavablar:

Müddəa	***Müddəanı təsdiq edən faktlar***
Bəşəriyyəti sənətlə xilas etməyin mümkün olduğunu söyləyən yazıçılar var. *Bəzi yazıçılar sənətin bəşəriyyət üçün önəmli olduğunu söyləmişlər.* *Bəşəriyyətin sənətlə xilas olunması söylənilir.*	Con Stounberq sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söyləmişdi.
	2. Uilyam Folkner bəşəriyyətin sənətlə nicat tapacağını bəyan edib.

59. Hansı aforizmlərlə mətndəki fikirləri əlaqələndirmək olar? (√) Seçiminizi əsaslandırın.
1. İnsan gələcəkdə onu nələr gözlədiyini bilsəydi, həyatı dözülməz olardı. ☐
2. Sənət bütün cəmiyyətə xidmət edə bilər. ☐
3. Gələcəyi xilas edəcək yeganə şey bu gündür. ☐
4. Mənim bütün marağım gələcəkdədir, çünki həyatımın qalan hissəsini orada keçirəcəyəm. ☐

Sinif: 8; 9
Standart: 3.1.2. Sitatlardan istifadə etməklə fikir və mülahizələrini qüvvətləndirir; 2.2.3. Mətndə irəli sürülmüş fikirləri dəyərləndirir.
Ehtimal olunan cavablar:
2. Sənət bütün cəmiyyətə xidmət edə bilər. [V]
Nobel mükafatı mərasimində yazıçılar bəşəriyyətin sənətlə nicat tapacağını, sənətin insanlar arasında mənəvi körpü olacağını söyləmişlər.
Gələcək nəsilləri təhlükələrdən qorumaq üçün təklif edilən bir vasitə də sənətdir. Bəziləri düşünürlər ki, müəyyən formalı heykəllərlə gələcək nəsilləri təhlükədən xəbərdar etmək olar məzmunlu və s. fikirlər

3. Gələcəyi xilas edəcək yeganə şey bu gündür. [V]
Gələcək nəsilləri bu gün düşünməsək, onlar təhlükə ilə üzləşə bilərlər. Biz bu gün 25 deyil, 80 il yaşaya bildiyimizə görə atalarımıza, onların doğru addımlarına borcluyuq. Əgər biz də gələcək nəsillərə yaxşı əcdad olmaq istəyiriksə, sabahımızı bu gündən düşünməliyik məzmunlu və s. fikirlər

60. Mətndə çərçivədə verilmiş ifadəyə əsasən cədvəli doldurun.

Sinif: 8
Standart: 2.1.1. Tanış olmadığı söz və ifadələrin mənasını müvafiq qarşılığını tapmaqla şərh edir.
Ehtimal olunan cavablar:

Sözün mətndənkənar ifadə etdiyi mənası (qarşılığı)	***Həmin mənanın (qarşılığın) cümlə daxilində işlədilməsi***
1. Kövrəlmək	Uşaq kövrəldi.
2. Girmək (daxil olmaq)	Körpənin qulaqlarına su girmişdi.
3. Yetişmək	Sünbüllər yavaş-yavaş yetişirdi.
4. Həyata keçmək (ödənilmək, yerinə yetirilmək)	Zavodun planı ödənilmişdi.
5. Kökəlmək	Şirniyyat yediyi üçün uşaq tez kökəlirdi.

Riyaziyyat

61. $3^{x^2-2x}=27$ tənliyinin kiçik kökünü tapın.
A) 1 B) –2 C) –3 D) 0 E) –1

Mövzu: Üstlü tənliklər
Sinif: 10
Standart: 2.3.2.- Üstlü və loqarifmik tənlikləri, bərabərsizlikləri həll edir.
İzah: $3^{x^2-2x}=27$

$$3^{x^2-2x}=3^3$$
$$x^2-2x=3$$
$$x^2-2x-3=0$$
$$x_1=-1;\quad x_2=3$$

Cavab: –1

62. $3\sqrt{2}\cdot\sqrt{5}\cdot4\sqrt{10}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.
A) 120 B) 60 C) 100 D) 30 E) 150

Mövzu: Kvadrat kök və onun xassələri
Sinif: 8
Standart: 1.2.3.- Kvadrat kök daxil olan ədədi ifadələri sadələşdirir.
İzah: $3\sqrt{2}\cdot\sqrt{5}\cdot4\sqrt{10}=12\sqrt{2\cdot5\cdot10}=12\sqrt{10^2}=120$
Cavab: 120

63. $2\cos 2x+\cos 40°=\sin 50°$ tənliyini həll edin.
A) $\frac{\pi}{3}+\frac{\pi k}{2},\ k\in Z$ B) $\frac{\pi}{4}+\frac{\pi k}{2},\ k\in Z$
C) $\frac{\pi}{6}+\pi k,\ k\in Z$ D) $\frac{\pi}{18}+\frac{\pi k}{2},\ k\in Z$
E) $\frac{\pi}{2}+\pi k,\ k\in Z$

Mövzu: Triqonometrik tənliklər
Sinif: 10
Standart: 2.3.1.- Triqonometrik tənlik və bərabərsizlikləri həll edir.
İzah: $2\cos 2x+\cos 40°=\sin 50°$

$$2\cos 2x+\cos(90°-50°)=\sin 50°$$
$$2\cos 2x+\sin 50°=\sin 50°$$
$$2\cos 2x=0$$
$$\cos 2x=0$$
$$2x=\frac{\pi}{2}+\pi k;\ k\in Z$$
$$x=\frac{\pi}{4}+\frac{\pi k}{2};\ k\in Z$$

Cavab: $\frac{\pi}{4}+\frac{\pi k}{2},\ k\in Z$

64. Şəhərin əhalisi bir il ərzində 70000 nəfərdən 74200 nəfərə qədər artdı. Əhalinin illik artım faizini tapın.
A) 4% B) 12% C) 10% D) 8% E) 6%

Mövzu: Faiz, nisbət, tənasüb
Sinif: 6
Standart: 1.2.5.- Nisbət, tənasüb, düz mütənasib, tərs mütənasib kəmiyyətlərə və faizə aid məsələləri həll edir.
İzah: Əhalinin sayı bir ildə 74200–70000=4200 nəfər artmışdır. Bu isə $\frac{4200}{70000}\cdot100=6\%$ artdığını göstərir.
Cavab: 6%

65. Surəti məxrəcindən 3 vahid kiçik olan kəsrlə onun tərsinin cəmi $2\frac{9}{10}$ olarsa, verilmiş kəsri tapın.
A) $\frac{10}{7}$ B) $\frac{22}{25}$ C) $\frac{2}{5}$ D) $\frac{17}{20}$ E) $\frac{8}{5}$

Mövzu: Birməchullu tənliklər və məsələlər
Sinif: 9
Standart: 2.1.1.- Həyati situasiyaya uyğun birdəyişənli tənlik və ya ikidəyişənli iki xətti tənliklər sistemi tərtib edir.
İzah: Kəsrin surətini x, məxrəcini isə şərtə uyğun olaraq $x+3$ götürək.

$$\frac{x}{x+3}+\frac{x+3}{x}=2\frac{9}{10}$$
$$\frac{x^2+(x+3)^2}{x(x+3)}=2\frac{9}{10}$$
$$\frac{x^2+x^2+6x+9}{x^2+3x}=\frac{29}{10}$$
$$20x^2+60x+90=29x^2+87x$$
$$9x^2+27x-90=0$$
$$x^2+3x-10=0$$
$$x_1=-5\quad x_2=2$$

x=–5 olduqda kəsr $\frac{5}{2}$ olduğundan verilmiş şərti ödəmir. x=2 olduqda isə ilkin verilmiş kəsr $\frac{2}{5}$ olur.

Cavab: $\frac{2}{5}$

66. Mahnı müsabiqəsində 50 nəfər iştirak edir və çıxışetmə növbələri püşkatma yolu ilə təsadüfi qaydada müəyyən edilir. Müsabiqədə çıxış edən Tunarın növbəsinin 7-yə bölünən cüt ədəd olması ehtimalını tapın.
A) 0,4 B) 0,2 C) 0,06 D) 0,8 E) 0,03

Mövzu: Ehtimal nəzəriyyəsi
Sinif: 7
Standart: 5.2.2.- Nisbətən mürəkkəb hadisə üçün əlverişli halların sayını müəyyən edir.
İzah: 1-dən 50-yə qədər ədədlərdən 7-yə bölünən cüt ədədlər A={14;28;42} ədədləridir. Ehtimal nəzəriyyəsinin klassik tərifinə əsasən $P(A)=\frac{3}{50}=0{,}06$ olur.
Cavab: 0,06

Telegram:Buraxılış Team @buraxilisteam

67. $\log_2 3 = a$ olarsa, $\log_3 18$ -i tapın.

A) $2a-1$ B) $a+2$ C) $\frac{2a+1}{a}$

D) $\frac{a+1}{a}$ E) $\frac{a+2}{a}$

Mövzu: Loqarifmik funksiyalar
Sinif: 10
Standart: 2.2.7.-Ədədin loqarifminin tərifini, loqarifmləmə qaydasını bilir və tətbiq edir.

İzah: $\log_2 3 = a \Rightarrow \log_3 2 = \frac{1}{\log_2 3} = \frac{1}{a}$

$\log_3 18 = \log_3(2\cdot 9) = \log_3 2 + \log_3 9 = \frac{1}{a} + 2 = \frac{1+2a}{a}$

Cavab: $\frac{2a+1}{a}$

68. Silindrin oturacağının diametri 16 sm, hündürlüyü isə 8 sm-dir. Silindrin həcmini tapın.
A) 128π sm^3 B) 64π sm^3 C) 256π sm^3
D) 294π sm^3 E) 512π sm^3

Mövzu: Fırlanma cisimləri
Sinif: 11
Standart: 3.2.3.- Silindrin yan səthinin, tam səthinin və həcminin tapılmasına aid məsələlər həll edir.

İzah: $V = \pi r^2 h = \pi \frac{d^2}{4} h = \frac{16^2}{4}\pi\cdot 8 = 512\pi \text{sm}^3$

Cavab: 512π sm^3

69. OC şüası $\angle AOB$ -nin tənböləni olarsa, $\angle AOB$ -ni tapın.

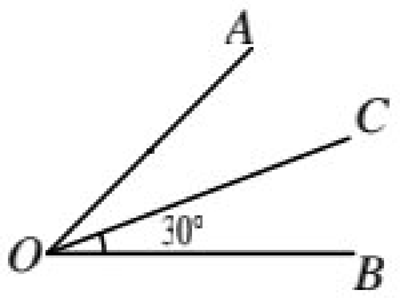

A) $80°$ B) $60°$ C) $70°$ D) $100°$ E) $40°$

Mövzu: Həndəsənin ilk anlayışları
Sinif: 7
Standart: 3.1.2.- Parçanı yarıya bölür, parçanın orta perpendikulyarını, bucağın tənbölənini və tərəflərinə görə üçbucağı qurur.
İzah: Bucağın tənböləni onun daxili oblastından keçib bucağı yarıya bölən şüadır. $\angle AOB = 2\angle COB = 2\cdot 30° = 60°$
Cavab: $60°$

70. $\vec{a}\langle 2;3;0\rangle$ və $\vec{b}\langle 2;1;-2\rangle$ vektorlarının skalyar hasilini tapın.
A) –5 B) –7 C) 8 D) 7 E) 5

Mövzu: Fəzada vektorlar
Sinif: 11
Standart: 3.1.1.- Fəzada Dekart koordinat sistemi anlayışını, vektor anlayışını bilir, koordinatları ilə verilmiş iki vektorun skalyar hasilini tapır.
İzah: $\vec{a}\langle a_1;a_2;a_3\rangle$ və $\vec{b}\langle b_1;b_2;b_3\rangle$ vektorlarının skalyar hasili $\vec{a}\cdot\vec{b} = a_1b_1 + a_2b_2 + a_3b_3$ düsturu ilə hesablanır.

$\vec{a}\cdot\vec{b} = 2\cdot 2 + 3\cdot 1 + 0\cdot(-2) = 7$
Cavab: 7

71. Çevrənin xaricində götürülmüş nöqtədən bu çevrəyə toxunan və kəsən çəkilmişdir. Toxunanın uzunluğu 8 sm, kəsənin çevrə daxilindəki hissəsi 12 sm olarsa, kəsənin uzunluğunu tapın.
A) 16 sm B) 20 sm C) 14 sm
D) 18 sm E) 10 sm
Mövzu: Çevrə, dairə
Sinif: 9
Standart: 3.1.3.- Çevrəyə toxunan və kəsənin xassələrini tətbiq edir.
İzah:

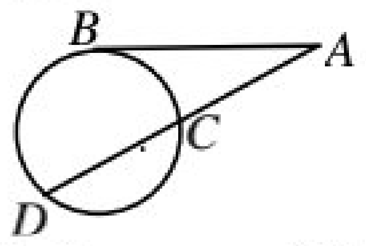

Şərtə əsasən AB=8 sm, CD=12 sm-dir. Çevrəyə eyni nöqtədən çəkilmiş toxunan və kəsən arasındakı $AB^2 = AC\cdot AD$ əlaqəsinə əsasən alarıq:

$AB^2 = AC\cdot(AC+CD) = AC^2 + AC\cdot CD = AC^2 + AC\cdot 12 = 64$

$AC^2 + 12AC - 64 = 0$

$AC = 4\text{sm}$

$AD = 16\text{sm}$

Cavab: 16 sm

72. $0,2(6) + \frac{1}{5}$ ifadəsinin qiymətini hesablayın.

A) $\frac{2}{5}$ B) $\frac{1}{20}$ C) $\frac{7}{15}$ D) $\frac{3}{25}$ E) $\frac{31}{90}$

Mövzu: Adi və onluq kəsrlər
Sinif: 5
Standart: 1.2.4.- Məxrəcləri eyni olan kəsrləri və qarışıq ədədləri toplayır, çıxır, onluq kəsrlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirir.
İzah: $0,2(6) + \frac{1}{5} = \frac{26-2}{90} + \frac{1}{5} = \frac{24}{90} + \frac{18}{90} = \frac{42}{90} = \frac{7}{15}$

Cavab: $\frac{7}{15}$

73. $n(A)$=7, $n(B)$=4 olarsa, $A\cap B$ çoxluğunun ən çoxu neçə elementi ola bilər?
A) 3 B) 2 C) 7 D) 4 E) 6

Mövzu: Çoxluqlar
Sinif: 8
Standart: 1.1.4.- Çoxluqlar üzərində əməllərin xassələrini tətbiq edir.
İzah: İki çoxluğun kəsişməsindəki elementlərin sayı bu çoxluqlardan biri digərinin alt çoxluğu olduqda ən çox olur. Şərtə əsasən A və B çoxluqlarının kəsişməsinin ən çoxu 4 elementi ola bilər.
Cavab: 4

74. $\frac{7-6x}{2} - \frac{8x+1}{3} < 12 - 10x$ bərabərsizliyinin ən böyük tam həllini tapın.

Mövzu: Bərabərsizliklər
Sinif: 8
Standart: 2.1.2.- Birdəyişənli xətti bərabərsizliyə gətirilən sadə məsələləri həll edir.

İzah: $\frac{7-6x}{2}-\frac{8x+1}{3}<12-10x$

$$6\cdot\frac{7-6x}{2}-6\cdot\frac{8x+1}{3}<6\cdot(12-10x)$$

$$21-18x-16x-2<72-60x$$

$$26x<53$$

$$x<2\frac{1}{26}$$

$$x\in\left(-\infty;2\frac{1}{26}\right)$$

Bərabərsizliyin ən böyük tam həlli 2-dir.
Cavab: 2

75. *ABCD* kvadratı 25 bərabər kvadrata bölünüb. $\angle EAD=\alpha$, $\angle ADE=\beta$ olarsa, (tgα+cosβ)-nı tapın.

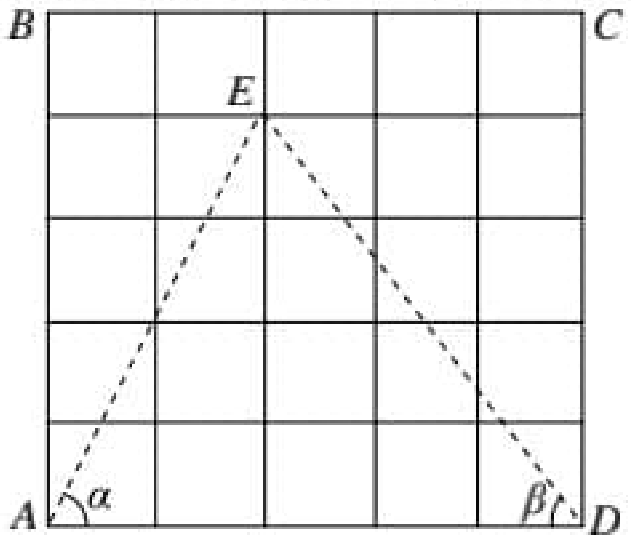

Mövzu: Triqonometrik funksiyalar
Sinif: 10
Standart: 2.1.1. – Bucağın radian ölçüsü anlayışını və istənilən bucağın triqonometrik funksiyalarının tərifini bilir, məsələlər həllində onlardan istifadə edir.
İzah:

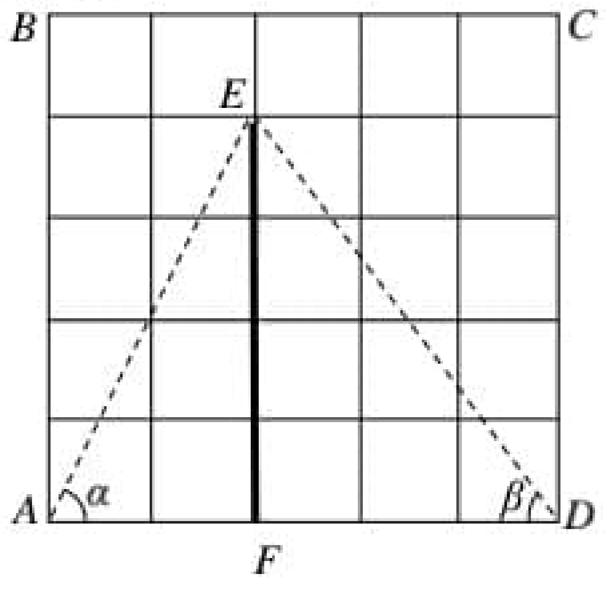

AEF düzbucaqlı üçbucağından $\text{tg}\alpha=\frac{EF}{AF}=\frac{4}{2}=2$.

EFD düzbucaqlı üçbucağından isə

$$ED=\sqrt{EF^2+FD^2}=\sqrt{16+9}=5$$

$$\cos\beta=\frac{FD}{ED}=\frac{3}{5}=0,6.$$

$$\text{tg}\alpha+\cos\beta=2,6$$

Cavab: 2,6

76. Sıfırdan fərqli *x, y, z* ədədləri üçün $2x=5y$ və $3x=7z$ olarsa, $\frac{x+z}{z-y}$ nisbətini tapın.

Mövzu: Rasional ifadələr
Sinif: 8
Standart: 2.2.1.-Rasional ifadələr üzərində əməlləri yerinə yetirir.
İzah: *y* və *z* dəyişənlərini *x*-lə ifadə edək.

$$2x=5y\Rightarrow y=\frac{2x}{5}$$

$$3x=7z\Rightarrow z=\frac{3x}{7}$$

$$\frac{x+z}{z-y}=\frac{x+\frac{3x}{7}}{\frac{3x}{7}-\frac{2x}{5}}=\frac{\frac{10x}{7}}{\frac{x}{35}}=50$$

Cavab: 50

77. Uzunluğu 1-ə bərabər olan parça müstəvini kəsir. Onun uclarının müstəvidən məsafəsi 0,1 və 0,5 olarsa, parçanın müstəvi üzərindəki proyeksiyasını tapın.
Mövzu: Fəzada düz xətlər və müstəvilər
Sinif: 10
Standart: 3.1.2.- Fəzada düz xətlərin və müstəvilərin qarşılıqlı vəziyyətinə aid məsələlər həll edir.
İzah:

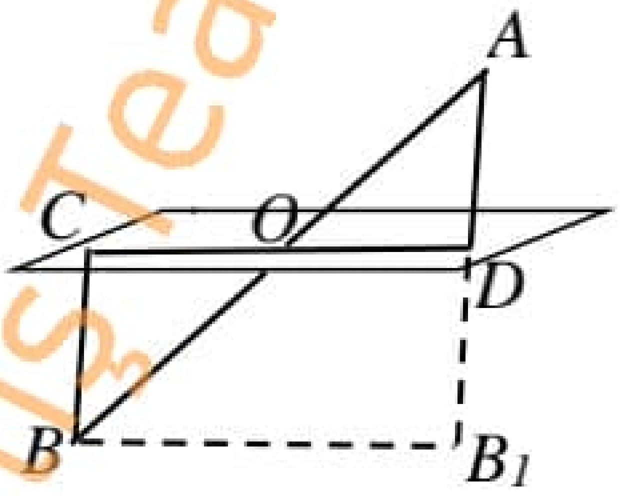

AB müstəvini kəsən düz xətt, *BC* və *AD* isə uc nöqtələrindən endirilmiş perpendikulyarlar, *CD* isə düz xəttin müstəvi üzərindəki proyeksiyasıdır. ABB_1 düzbucaqlı üçbucağını quraq. Burada $BB_1=CD$, $DB_1=CB$.
$AB_1=0,1+0,5=0,6$.
ABB_1 düzbucaqlı üçbucağından Pifaqor teoreminə əsasən alarıq.

$$AB^2=BB_1^2+AB_1^2$$

$$BB_1=\sqrt{1^2-0,6^2}=0,8$$

$BB_1=CD=0,8$
Cavab: 0,8

78. $z_1=-1+2i$, $z_2=\frac{1+i}{1-i}$ kompleks ədədləri üçün $z=2z_1-7z_2+6$ kompleks ədədinin modulunu hesablayın.

Mövzu: Kompleks ədədlər
Sinif: 10
Standart: 1.2.1.- Cəbri şəkildə verilmiş kompleks ədədlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirir.

Telegram:BuraxilisTeam. @buraxilisteam

***İzah*:** z_2 kompleks ədədini cəbri şəklə gətirək.

$$z_2 = \frac{1+i}{1-i} = \frac{(1+i)^2}{(1-i)(1+i)} = \frac{1+2i+i^2}{1-i^2} = \frac{2i}{2} = i.$$

$$z = 2z_1 - 7z_2 + 6 = 2(-1+2i) - 7i + 6 = -2 + 4i - 7i + 6 = 4 - 3i$$

$$|z| = \sqrt{4^2 + 3^2} = 5$$

Cavab: 5

79 – 85 saylı tapşırıqları "Cavab vərəqləri"ndə cavablandırın.

79. Cədvəldə verilənlərə əsasən $M_1^5 \cdot M_2^{11}$ çoxhədlisinin dərəcəsini hesablayın.

Çoxhədli	*Çoxhədlinin dərəcəsi*
$M_1 \cdot (x^4 + 3x^2)^8$	39
$M_2 \cdot (x^6 + 7x^5 + 3)^7$	46

Mövzu: Birhədlilər. Çoxhədlilər
Sinif: 7
Standart: 2.2.1.- Çoxhədlilər üzərində toplama, çıxma və vurma əməllərini yerinə yetirir
***İzah*:** Əvvəlcə M_1 çoxhədlisinin dərəcəsini tapaq. $39 - 4 \cdot 8 = 7$ və ya $39 - 32 = 7$. M_2 çoxhədlisinin dərəcəsi $46 - 6 \cdot 7 = 4$ və ya $46 - 42 = 4$ olar. Onda $M_1^5 \cdot M_2^{11} = 7 \cdot 5 + 4 \cdot 11 = 35 + 44 = 79$.
Cavab: 79

80. Mağazada kostyumla ayaqqabının birlikdə qiyməti 720 manatdır. Kostyuma əvvəlki satış qiymətinin $\frac{1}{5}$-i qədər, ayaqqabıya isə əvvəlki satış qiymətinin 30%-i qədər endirim edildikdən sonra onların birlikdə satış qiyməti 564 manat oldu. Endirimdən əvvəl kostyumun qiyməti neçə manat idi?
Mövzu: Tənliklər sistemi
Sinif: 7
Standart: 2.1.1.- Həyati situasiyaya uyğun xətti tənlik və ya ikidəyişənli iki xətti tənliklər sistemi tərtib edir.
***İzah*:** **I üsul.**
Fərz edək ki, kostyumun qiyməti x manat, ayaqqabının qiyməti isə y manatdır.

$$\begin{cases} x + y = 720 \\ 0,8x + 0,7y = 564 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} 7x + 7y = 5040 \\ 8x + 7y = 5640 \end{cases} \Rightarrow x = 600 \text{ manat.}$$

II üsul.
Fərz edək ki, kostyumun qiyməti x manat, ayaqqabının qiyməti isə $720 - x$ manatdır.

$$0,8x + 0,7(720 - x) = 564$$
$$8x + 7(720 - x) = 5640$$
$$8x + 5040 - 7x = 5640$$
$$x = 600.$$

Cavab: 600 manat

81. Su damlasının suya düşməsi nəticəsində radiusu eyni ədəd qədər artan konsentrik çevrələr əmələ gəlir. Üçüncü və beşinci çevrələrin uzunluqları cəmi 36π, ikinci və yeddinci çevrələrin uzunluqları cəmi 40π olarsa, damlanın yaratdığı birinci çevrənin uzunluğunu tapın.

Mövzu: Ardıcıllıqlar. Ədədi silsilələr
Sinif: 9
Standart: 2.1.3.-Ardıcıllıqların, ədədi və həndəsi silsilələrin xassələrini məsələ həllinə tətbiq edir.
***İzah*:** **I üsul.**

$$\begin{cases} a_3 + a_5 = 36\pi \\ a_2 + a_7 = 40\pi \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} 2a_4 = 36\pi \\ a_4 - 2d + a_4 + 3d = 40\pi \end{cases} \Rightarrow$$

$$d = 4\pi, a_4 = 18\pi$$

$$a_1 = a_4 - 3d = 18\pi - 3 \cdot 4\pi = 6\pi.$$

Burada a_1, a_2, a_3, a_4, a_5 və a_7 uyğun çevrələrin uzunluqları və ədədi silsilənin hədləri, d isə silsilə fərqidir.
II üsul.

$$\begin{cases} a_3 + a_5 = 36\pi \\ a_2 + a_7 = 40\pi \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} a_1 + 2d + a_1 + 4d = 36\pi \\ a_1 + d + a_1 + 6d = 40\pi \end{cases} \Rightarrow$$

$$d = 4\pi, a_1 = 6\pi$$

Burada a_1, a_2, a_3, a_5 və a_7 uyğun çevrələrin uzunluqları və ədədi silsilənin hədləri, d isə silsilə fərqidir.
Cavab: 6π

82. Üç üzünün diaqonalı 6 sm, $\sqrt{13}$ sm, 7 sm olan düzbucaqlı paralelepipedin diaqonalını tapın.
Mövzu: Çoxüzlülər
Sinif: 10
Standart: 3.1.5.- Çoxüzlülərin növlərini tanıyır.
***İzah*:** **I üsul:** Düzbucaqlı paralelepipedin xətti ölçülərini *a, b, c* ilə işarə edək.

Şərtə əsasən $\begin{cases} a^2 + b^2 = 36, \\ b^2 + c^2 = 13, \\ a^2 + c^2 = 49. \end{cases} \Rightarrow$

$$2a^2 + 2b^2 + 2c^2 = 36 + 13 + 49 = 98.$$

Düzbucaqlı paralelepipedin diaqonalının düsturuna əsasən:

$$d^2 = a^2 + b^2 + c^2 = 49.$$
$$d = 7.$$

Lakin, paralelepipedin bir üzünün diaqonalı da 7 sm olduğu üçün, deməli, belə paralelepiped mövcud deyil.
II üsul: Düzbucaqlı paralelepipedin xətti ölçülərini *a, b, c* ilə işarə edək.

Şərtə əsasən $\begin{cases} a^2 + b^2 = 36, \\ b^2 + c^2 = 13, \\ a^2 + c^2 = 49. \end{cases}$ Üçüncü tənlikdən ikinci tənliyi çıxsaq, alarıq.

$$\begin{cases} a^2+b^2=36, \\ a^2-b^2=36 \end{cases} \Rightarrow b=0.$$

Ölçülərindən biri sıfır olduğundan belə paralelepiped mövcud deyil.

Cavab: Belə paralelepiped mövcud deyil

83. Böyük diaqonalı $\sqrt{41}$ sm olan düzbucaqlı trapesiyanın oturacaqlarının fərqi 3 sm-dir. Trapesiyanın böyük yan tərəfi 5 sm olarsa, perimetrini tapın.

Mövzu: Çoxbucaqlılar. Dördbucaqlılar
Sinif: 5, 8
Standart: 3.1.5- Üçbucaqların tərəflərinə və bucaqlarına görə təsnifatını aparır.
3.1.5.- Dördbucaqlının təsnifatını (paraleloqram, düzbucaqlı, romb, trapesiya) və xassələrini bilir, paraleloqramın əlamətlərini tətbiq edir.
İzah:

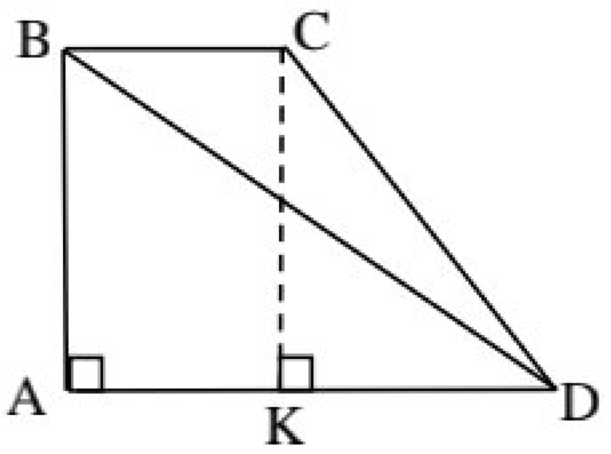

I üsul. Şərtə əsasən
$AD-BC=KD=3sm,$
$CD=5sm,$
$BD=\sqrt{41}sm.$
Pifaqor teoreminə əsasən
$CK^2+KD^2=CD^2$. Onda
$CK=4sm, AB=CK=4sm$
olar. Digər tərəfdən
$AB^2+AD^2=BD^2$. Onda
$AD=5sm.$
$BC=AK=AD-KD=$
$=5-3=2sm.$
Deməli, trapesiyanın perimetri
$P=2+4+5+5=16sm.$

II üsul.

Fərz edək ki, düzbucaqlı trapesiyanın böyük diaqonalı $d=\sqrt{41}$, böyük yan tərəfi $c=5$, kiçik oturacağı a, böyük oturacağı isə b-dir.
Onda $b-a=3$,
$h=\sqrt{5^2-3^2}=4$,
$b^2=d^2-h^2$
$b=\sqrt{41-16}=5$
$a=b-3=5-3=2$.
Deməli, trapesiyanın perimetri
$P=2+4+5+5=16sm.$
Cavab: $16sm.$

84. Medianların kəsişmə nöqtəsi tərəfindən 4 sm məsafədə olan bərabərtərəfli üçbucağın sahəsini tapın.

Mövzu: Fiqurların sahəsi
Sinif: 8
Standart: 3.1.4.- Üçbucağın paraleloqramın, rombun, trapesiyanın sahəsini hesablayır.

İzah: Bərabərtərəfli üçbucağın medianları həm də onun hündürlüyüdür. Bərabərtərəfli üçbucaqda medianların kəsişmə nöqtəsi tərəfindən 4 sm məsafədə olarsa, üçbucaqda medianlar kəsişərkən kəsişmə nöqtəsində $2:1$ nisbətində hissələrə bölündüyü üçün medianın uzunluğu 12 sm olar. Onda bərabərtərəfli üçbucağın tərəfinin uzunluğu $8\sqrt{3}\ sm$ olar.

$$S=\frac{1}{2}ah=\frac{1}{2}\cdot 12\cdot 8\sqrt{3}=48\sqrt{3}\,\text{sm}^2$$

Cavab: $48\sqrt{3}\,\text{sm}^2$

85. $y=2x+b$ funksiyasının qrafiki absis oxunu A, ordinat oxunu B nöqtəsində kəsir. Bu düz xəttə perpendikulyar olan və B nöqtəsindən keçən düz xətt absis oxunu C nöqtəsində kəsir. A və C nöqtələri arasındakı məsafəni tapın.

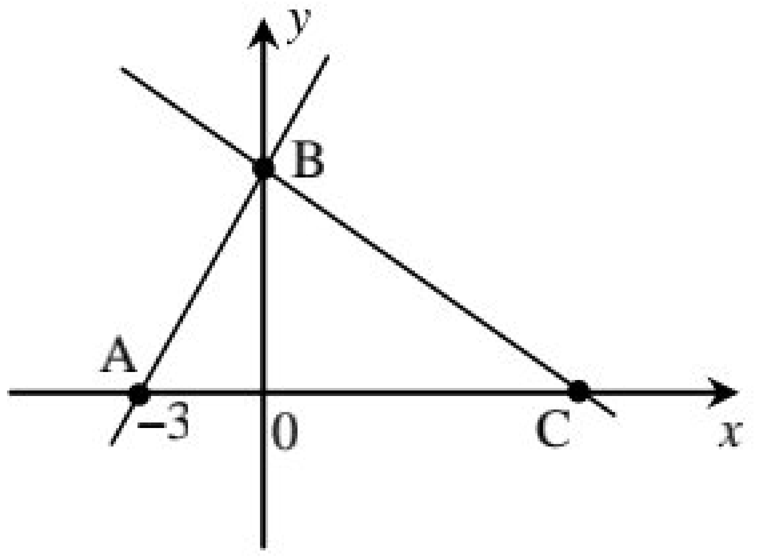

Mövzu: Funksiyalar və qrafiklər
Sinif: 7, 9
Standart: 3.2.3.- $y=kx+b$ tənliyi ilə verilmiş düz xəttin qrafikini qurur, bu düz xəttin koordinat oxları ilə kəsişmə nöqtələrini müəyyən edir.
3.2.3.- Verilmiş iki nöqtə arasındakı məsafə düsturunu bilir, mərkəzinin koordinatlarına və radiusuna görə çevrənin tənliyini yazır.
İzah: $y=2x+b$ funksiyasının qrafiki absis oxunu $A(-3;0)$ nöqtəsində kəsdiyini bilərək alarıq.
$2\cdot(-3)+b=0$
$b=6$
Deməli, verilmiş düz xəttin tənliyi $y=2x+6$-dır. Bu funksiyanın qrafiki ordinat oxunu $B(0;6)$ nöqtəsində kəsir. B və C nöqtələrindən keçən düz xətt $y=2x+6$ düz xəttinə perpendikulyar olduğundan düz xəttlərin perpendikulyarlıq şərti olan $k_2=-\frac{1}{k_1}$ şərtinə əsasən digər düz xətt üçün alarıq:

$$k_2=-\frac{1}{2}\Rightarrow y=-\frac{1}{2}x+6$$

$C(x;0)$ nöqtəsinin koordinatları üçün alarıq:
$-\frac{1}{2}x+6=0$
$x=12$
$A(-3;0)$ və $C(12;0)$ nöqtələri arasındakı məsafə isə AC=3+12=15 olacaq.
Cavab: 15

Русский язык

31. В каком слове 2 шипящих звука?
A) речка B) шоколад C) печка
D) трущоба E чаща

Тема: Фонетика.
Класс: 5, 10
Стандарт: 4.1.2 5 кл. Объясняет звуковой состав языка.
Объяснение: В русском языке к шипящим относят звуки *ч, щ, ж, ш*. Из предложенных вариантов только в слове *чаща* два шипящих звука – *ч* и *щ*. В остальных словах по одному шипящему звуку.
Правильный ответ: чаща

32. Укажите сочетание с предлогом.
A) живут согласно B) сидели около
C благодаря вам D) приехал накануне
E) в течении реки

Тема: Предлоги. Производные предлоги.
Класс: 7, 10
Стандарт: 4.1.2. 7 кл. различает слова по их общему грамматическому значению.
4.1.2. 8 кл. Определяет синтаксическое назначение слов и словосочетаний.
Объяснение: Производные предлоги отличаются от омонимичных частей речи тем, что при них всегда употребляется поясняемое слово – существительное или местоимение, стоящее в определённом падеже. В сочетании *благодаря вам* местоимение стоит в Д.п. Сочетания *живут согласно, сидели около, приехал накануне и в течении реки* являются словосочетаниями, так как в них можно выделить главное и зависимое слово, задав вопрос.
Правильный ответ: благодаря вам

33. Укажите предложение с союзом *тоже*.
A) Казаков вдруг остановился, товарищи то(же) застыли возле лошади.
B) Селифан потянул поводья назад, чужой кучер сделал то(же).
C) Всё белится Лукерья Львовна, всё то(же) лжёт Любовь Петровна.
D) Конь по-прежнему вольно ходил в табуне, вокруг было всё то(же).
E) Хаджи-Мурат надел оружие и бурку, Эльдар сделал то(же).

Тема: Союзы. Правописание союзов.
Класс: 7, 10
Стандарт: 4.1.2. 7 кл. Различает слова по их общему грамматическому значению.
Объяснение: Союз *тоже* является сочинительным союзом, который употребляется для связи простых предложений в составе сложного. Его можно заменить союзом *также* или союзом *и*. Союз *тоже* пишется слитно, *же* опустить нельзя. Местоимение *то* с частицей *же* пишется раздельно, частицу *же* можно опустить, либо к сочетанию *то же* можно добавить слово *самое*.
Правильный ответ: Казаков вдруг остановился, товарищи то(же) застыли возле лошади

34. Пунктуационная ***ошибка*** допущена в предложении
A) Талант – это дар.
B) Сегодня море как небо.
C Очень важное проявление вежливости поздороваться первым.
D) Облака что причудливые замки.
E) Жизнь – нескончаемый экзамен.

Тема: Знаки препинания. Тире между подлежащим и сказуемым.
Класс: 6, 8, 11
Стандарт: 4.1.3. 6 кл. Правильно использует постановку знаков препинания (тире между подлежащим и сказуемым).
4.1.3. 11 Использует знаки препинания в предложения различных контрукций.
Объяснение: Пунктуационная ошибка допущена в предложении «*Очень важное проявление вежливости поздороваться первым*», так как отсутствует тире между подлежащим и сказуемым. В данном предложении тире должно стоять, поскольку подлежащее выражено существительным в Им.п., а сказуемое – это неопределённая форма глагола.
Правильный ответ: Очень важное проявление вежливости поздороваться первым.

35. Причастие употреблено в значении существительного в предложении
A) Мальчик пытался согреть промокшие под дождём ноги.
B Отъезжающие говорили о трудности пути.
C) За закрытыми окнами громко звучала музыка.
D) Сверкали лучи заходящего солнца.
E) Раненный в руку боец скоро выписался.

Тема: Причастие.
Класс: 7, 10
Стандарт: 4.1.2. 7 кл. Различает слова по их общему грамматическому значению.
Объяснение: Причастие может употребляться в значении существительного. В этом случае оно отвечает на вопрос *кто? что*? В предложении «*Отъезжающие говорили о трудности пути.*» причастие *отъезжающие* отвечает на вопрос *кто?* и является подлежащим. В остальных предложениях причастия отвечают на вопрос определения.
Правильный ответ: Отъезжающие говорили о трудности пути.

36. Сколько существительных в предложениях?
Светит солнце. Блещет речка. Лес показался впереди. Он нас призывно манил.
A) 4 B) 1 C) 5 D) 2 E 3

Тема: Имя существительное.
Класс: 5, 6, 10
Стандарт: 4.1.2. 5 кл. Объясняет грамматическое значение слов (имена, признаки...).
4.1.2.6 кл. Объясняет грамматическое значение слова согласно контексту.
Объяснение: Имя существительное отвечает на вопрос *кто? что?* В данном тестовом задании существительными являются слова *солнце, речка, лес.*
Правильный ответ: 3

telegram:Buraxlis_Team @buraxlisteam

37. Основа выделена ***неверно*** в слове

A) отчий B) песня C) словарь

D) вдвое E) умный

Тема: Основа слова

Класс: 5, 6, 10

Стандарт: 4.1.2. 5 кл. Объясняет звуковой состав, лексические особенности слов, способы их образования...

Объяснение: Основа – часть изменяемого слова без окончания. У неизменяемого слова (наречие, деепричастие, неопределённая форма глагола и др.) основой является всё слово. Слово *вдвое* – это наречие, поэтому основой является всё слово.

Правильный ответ: вдвое

38. Укажите глагол совершенного вида.

A) приплывать B) заплывать C) плавать

D) уплыть E) уплывать

Тема: Виды глагола

Класс: 5, 6, 10

Стандарт: 4.1.2. 6 класс. Объясняет грамматическое значение слова согласно контексту.

Объяснение: Глаголы совершенного вида отвечают на вопрос *что сделать?* Глаголы несовершенного вида отвечают на вопрос *что делать?*

Правильный ответ: уплыть

39. Значение какого наречия определено ***неверно***?

A) передали поневоле (причины)

B) уехали надолго (времени)

C) сидели дома (места)

D) сделали назло (причины)

E) отвечали охотно (образа действия)

Тема: Наречие. Смысловые группы наречий.

Класс: 7, 10

Стандарт: 4.1.2. 7 кл. Различает слова по их общему грамматическому значению.

Объяснение: Наречие – самостоятельная часть речи, которая отвечает на вопросы *где? куда? когда? откуда? почему?с какой целью?* и др. Значение наречия определяется по вопросу. Наречие *назло* является наречием цели, так как отвечает на вопрос *с какой целью?*

Правильный ответ: сделали назло (причины)

40. Решите кластер, указав верный вариант.

***нн** пишется*

1. опроше...ый
2. построе...ый
3. прида...ое
4. пря...ый
5. деревя...ый

A) 1, 3, 4 B) 2, 3 C) 2, 4, 5 D) 3, 5 E) 1, 2, 5

Тема: Н и НН в полных страдательных причастиях. Н и НН в прилагательных, образованных от существительных.

Класс: 6, 10

Стандарт: 4.1.4 - 6 кл. Следует правилам правописания самостоятельных частей речи.

Объяснение: В полных страдательных причастиях всегда пишется *нн*. Среди данных слов причастиями являются слова *опрошенный* (образовано от глагола *опросить*) и *построенный* (образовано от глагола *построить*). В прилагательном *деревянный*, которое является исключением, тоже пишется *нн*. Слова *пряный* и *приданое* пишутся с одной *н*.

Правильный ответ: 1, 2, 5

Прочитайте текст и выполните задания 41 – 50.

Славная выдумка

1) Вечером девушки начали разговор о молодом Берестове, недавно вернувшемся домой, и Лиза сказала со вздохом:
2) – Как бы мне хотелось его видеть!
3) – Да что же тут мудрёного? 4) Тугилово от нас недалеко, идите гулять в ту сторону и наткнётесь на него. 5) Он же каждый день ходит с ружьём на охоту.
6) – Да нет, нехорошо. 7) К тому же отцы наши в ссоре... 8) Настя, знаешь, давай я оденусь крестьянкой!
9) – И правда.
10) – А по-деревенски я говорить умею прекрасно.
11) Ах, милая Настя! 12) Какая славная выдумка!
13) И Лиза легла спать с намерением обязательно исполнить задуманное.

14) На другой же день приступила Лиза к исполнению своего плана. 15) Послала купить на базаре толстого полотна, синей китайки и медных пуговок; с помощью Насти скроила себе сарафан, засадила за работу всю девичью, и к вечеру всё было готово.

16) Лиза примерила обнову и призналась перед зеркалом, что никогда ещё так мила самой себе не казалась. 17) Она повторила свою роль, на ходу низко кланялась и несколько раз потом качала головою, наподобие глиняных котов, говорила на крестьянском наречии, смеялась, закрываясь рукавом, и заслужила полное одобрение Насти. 18) Одно затрудняло её: она попробовала было пройти по двору босая, но дёрн колол нежные ноги, а песок и камушки были нестерпимы. 19) …

20) На другой день, *ни свет ни заря,* Лиза уже проснулась. 21) … дом ещё спал. 22) Заиграл рожок, и деревенское стадо потянулось мимо барского двора. 23) Трофим, проходя перед Настей, отдал ей маленькие пёстрые лапти и получил от неё полтину в награждение. 24) Лиза тихонько нарядилась крестьянкою, шёпотом дала Насте наставления, вышла на заднее крыльцо и через огород пошла в поле.

25) Боясь какой-нибудь знакомой встречи, она побежала *очень быстро*. 26) Приближаясь к роще, стоящей на рубеже отцовского владения, Лиза пошла тише. 27) Сердце её готово было выпрыгнуть из груди, само не зная почему. 28) Но сопровождающая боязнь молодые наши проказы, составляет и главную их прелесть.

41. Какое слово связывает предложение № 21 с предыдущим?
A) Мой B Весь C) Каждый D) Иной E) Наш

Стандарт: 3.1.3. 9 кл. Совершенствует текст, учитывая связь между предложениями…

Правильный ответ: Весь

42. Какие способы использованы для разъяснения значения слов соответственно:
1. дёрн – верхний слой почвы, густо заросший травой
2. пёстрый – разноцветный, яркий
A) 1 – подбор синонимов; 2 – подбор антонимов
B) 1 – описание предмета, его признаков; 2 – раскрытие значения частей слова
C 1 – описание предмета, его признаков; 2 – подбор синонимов
D) 1 – подбор антонимов; 2 – раскрытие значения частей слова
E) 1 – подбор синонимов; 2 – описание предмета, его признаков

Стандарт: 2.1.1. 8 кл. Комментирует значение незнакомых слов, используя способы определения лексического значения.

Правильный ответ: 1 – описание предмета, его признаков; 2 – подбор синонимов

43. Антонимом фразеологизма *ни свет ни заря* является
A) напустить туману B) задать тон
C на ночь глядя D) рано или поздно
E) до последнего вздоха

Стандарт: 2.1.1. 9 кл. Комментирует значение незнакомых слов и выражений в соответствии с контекстом.

Правильный ответ: на ночь глядя

44. Какое предложение должно стоять в тексте под номером 19?
A Настя и тут выручила: сняв мерку с ноги хозяйки, сбегала в поле и заказала пастуху пару лаптей.
B) За Лизою ходила Настя; она была постарше, но столь же ветрена, как и её барышня.
C) Настя обещалась выполнить просьбу, а Лиза с нетерпением ожидала целый день её возвращения.
D) Её резвость и поминутные проказы восхищали отца и приводили в отчаянье гувернантку.
E) Настя и Лиза вышли из-за стола и пошли в сад играть в горелки.

Стандарт: 2.2.2. 9 кл. Расширяет текст, учитывая связь между содержательными частями текста.

Правильный ответ: Настя и тут выручила: сняв мерку с ноги хозяйки, сбегала в поле и заказала пастуху пару лаптей.

45. Какая пословица соответствует основной мысли текста?
A) Долг платежом красен.
B) Дом делает домом женщина.
C Играй, да не заигрывайся.
D) На базаре ума не купишь.
E) Сапожник всегда без сапог.

Стандарт: 2.2.3. 5 кл. Определяет основную мысль текста.

Правильный ответ: Играй, да не заигрывайся.

Задания 46 – 50 выполните на «Листах ответов».

46. Прокомментируйте выражение *очень быстро,* подобрав подходящий по смыслу фразеологизм.

Стандарт: 2.1.2. 8 кл. Комментирует на примерах прямое и переносное значение слов и выражений.

Правильный ответ: во весь дух, во все лопатки, во всю прыть, сломя голову, только пятки сверкают (сверкали), на всех парусах...

47. Составьте кластер по второму абзацу, описав, как Лиза выполняла свою задумку, используя словосочетания с глаголами.

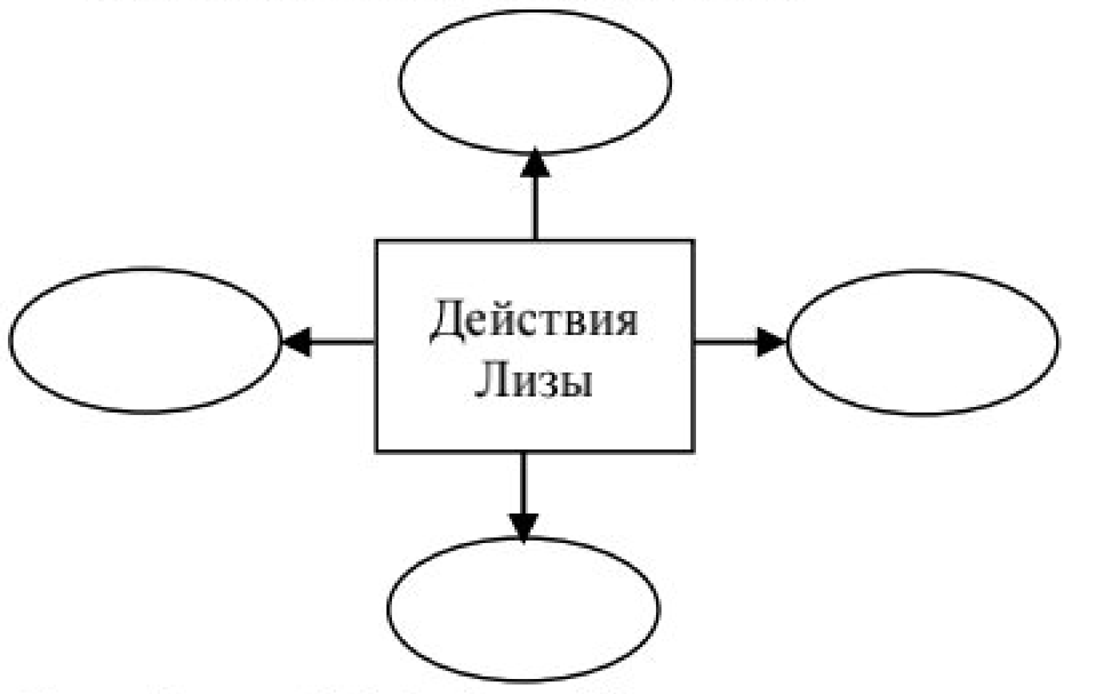

***Стандарт*:** 2.2.1. 6 кл. Подчёркивает важные моменты с целью выразить основную мысль текста.

Правильный ответ: послала купить полотна, скроила себе сарафан, засадила за работу всю девичью (служанок), послала на базар за пуговицами, послала купить китайку.

48. Какие 2 слова в предложениях № 1-10 относятся к разговорному стилю? Выпишите их и рядом напишите общеупотребительные синонимы.

Стандарт: 2.1.2. 11 кл. Оценивает прочитанные тексты различных стилей с точки зрения соответствующей лексики.

Правильный ответ: мудрёный – трудный (сложный), запутанный, загадочный, непонятный (замысловатый)...

Наткнуться – столкнуться (с кем-либо), встретиться, увидеть, неожиданно обнаружить...

49. Перечитайте текст и ответьте на вопрос (своими словами). *Почему сердце девушки готово было выпрыгнуть из груди?* Обоснуйте свой ответ.

Стандарт: 3.1.2. 9 кл. Обосновывает свои сформулированные мысли и суждения.

Правильный ответ: Сердце Лизы готово было выпрыгнуть из груди, потому что она очень волновалась. Переодевшись крестьянкой, Лиза захотела познакомиться с молодым соседом. Она волновалась из-за предстоящей встречи, а также переживала, что кто-нибудь её узнает и разоблачит.

50. В предложениях № 26-28 найдите речевую ***ошибку*** и напишите предложение в исправленном виде.

Стандарт: 3.1.3. 11 кл. Совершенствует стиль и структуру текста.

Правильный ответ: Но боязнь, сопровождающая молодые наши проказы, составляет и главную их прелесть.

Но сопровождающая молодые наши проказы боязнь составляет и главную их прелесть.

Но боязнь, которая сопровождает молодые наши проказы, составляет и главную их прелесть.

Прочитайте текст и выполните задания 51 – 60.

О милосердии

1. Недавно прочел я книгу «О всех созданиях — больших и малых», в которой говорится о Джеймсе Харриоте — английском *сельском ветеринаре*. 2. Профессия, конечно, скромная, соответственно и пишут о ней редко. 3. Книга эта о работе ветеринарного врача, как он ездит по йоркширским фермам, обслуживает скотину, птицу, заодно и собак, и кошек. 4. *Лечение животных* — занятие многотрудное, часто опасное. 5. Кроме опыта, знаний, необходима ещё *горячая любовь* к животным. 6. Любовь рождает наблюдательность и взаимопонимание. 7. Будничная невыигрышная работа, круглосуточные вызовы, ничего захватывающего, героического не происходит, и тем не менее повествование приводит в особое волнение, от которого мы отвыкли при чтении художественной литературы. 8. Удачи и неудачи пронизаны благоговением к жизни, которое не слабеет, а растёт из года в год. 9. Доброе сердце горячо сострадает всему живому, готово всегда прийти на помощь. 10. Подкупает то, как Джеймс Харриот искренне *болеет душой* за животных, которые испытывают *непереносимую боль*. 11. Его не пугает ничего: ни долгий путь, ни плохая погода ... 12. *Благодарные взгляды* счастливых хозяев – лучшая награда для скромного ветеринара. 13. Автор ни к чему не призывает, не морализирует, но с большой любовью рассказывает о братьях наших меньших, и в этом сила безыскусного рассказа. 14. Читая, я не без стыда вспоминал стаи бродячих собак в пригородах и дачных местностях — результат нашей жестокости и эгоизма, и думал, что напрасно мы столь иронично относились к бытующим во всем мире обществам защиты животных. 15. Думалось о том, что развитие нравственного самосознания общества заставляет пересмотреть то, что когда-то с ходу отвергалось, какие-то формы общественной жизни, которые ныне можно использовать. 16. Принимать частное всепомоществование почему-то у нас считается неприличным, чуть ли не унизительным.
17. Образовалась как бы условность нашей морали: страдать от одиночества — неприлично. 18. Быть несчастным — неприлично. 19. Быть бедным — тоже. 20. Между тем одиночество — бедствие не только старых, но и молодых, оно вовсе не случайность, не следствие плохого характера, а милосердие — дело сугубо частное. 21. Мы учредили Фонд культуры — благородную и нужную организацию. 22. Ведь это тоже филантропия по отношению к памятникам, *сокровищам* истории и *культуры*. 23. Фонд культуры — это прекрасно, но почему с такой же самодеятельностью не можем обратиться к нуждающимся людям? 24. ...

51. В прямом и переносном значении соответственно употреблены в тексте выражения:
1. горячая любовь
2. сельский ветеринар
3. благодарные взгляды
4. болеет душой
5. сокровища культуры
6. лечение животных

A) 2, 4, 6; 1, 3, 5
B) 1, 4, 6; 2, 3, 5
C) 4, 5, 6; 1, 2, 3
D 2, 3, 6; 1, 4, 5
E) 1, 3, 6; 2, 4, 5

Стандарт: 2.1.2. 8 кл. Комментирует на примерах прямое и переносное значение слов и выражений.

Правильный ответ: 2, 3, 6; 1, 4, 5

52. Характеристики «*специалист по лечению животных*» и «*применение медицинских средств для восстановления здоровья*» соответственно относятся в тексте к словам:

A) характер, любовь B ветеринар, лечение
C) нуждающийся, боль D) автор, филантропия
E) врач, милосердие

Стандарт: 2.1.1. 7 кл. Уточняет значение незнакомых слов по контексту.

Правильный ответ: ветеринар, лечение

53. С какого предложения начинается заключительная часть текста?

A 16 B) 22 C) 13 D) 14 E) 15

Стандарт: 2.2.2. 6 кл. Разделяет текст на содержательные части

Правильный ответ: 16

54. Какое утверждение ***не соответствует*** содержанию текста?

A) Ветеринара не страшит ненастная погода.
B) О скромной профессии ветеринара пишут не так часто.
C) Одиночеством страдают не только старые люди, но и молодые.
D) Помогать кому-то безвозмездно считается неприличным.
E Джеймс Харриот – единственный в мире ветеринар, бесплатно лечащий животных.

Стандарт: 2.2.3. 9 кл. Оценивает выдвинутые мысли текста.

Правильный ответ: Джеймс Харриот – единственный в мире ветеринар, бесплатно лечащий животных.

55. Каким предложением логичнее завершить текст?

A) Одиночество – состояние, не свойственное современному человеку.
B) Ежегодно различные фонды финансируют строительство образовательных учреждений.
C) У нас нет скрытой бедности, застенчивой бедности, поэтому никакие фонды не нужны.
D Надо, очевидно, создавать какие-то формы участия, внимания –помимо казённых.
E) Ведь у нас много хороших книг, нужных пособий, посвящённых ветеринарии.

Стандарт: 2.2.2. 11 кл. Меняет структуру текста, сохраняя содержание...

Правильный ответ: Надо, очевидно, создавать какие-то формы участия, внимания –помимо казённых.

Задания 56 – 60 выполните на «Листах ответов».

56. Согласны ли вы, что в тексте присутствуют элементы публицистического стиля? Перечислите характерные признаки данного стиля (не менее 2-х признаков) и подтвердите их 2-мя примерами из текста.

Стандарт: 2.1.2. 10 кл. Определяет стиль читаемого текста, основываясь на словах и выражениях.

Правильный ответ: Да, согласен (согласна). Целью данного стиля является сообщение и воздействие на мысли и чувства читателей путём убеждения (с целью пропаганды). Передача общественно-полезной информации; использование изобразительно-выразительных средств; слов в переносном значении (рождает наблюдательность и взаимопонимание, подкупает достоверность); наличие фразеологического оборота (болеть душой – предл. № 10), наличие риторического вопроса (предл. №23); предложение с вводным словом (конечно – предл. №2), употребление однородных членов предложения (предл. № 5, 7, 8, 9, 11, 13 и т.д.), повторы (предл. №17-19).

57. Заполните таблицу, исходя из предложений № 4-7.

Проблема	Решение проблемы
Лечить животных опасно	

Стандарт: 2.2.1. 6 кл. Подчеркивает важные моменты, с целью выразить основную мысль текста.
2.2.3. 9 кл. Оценивает выдвинутые мысли текста.

Правильный ответ: Нужен опыт и любовь к животным.

58. Заполните диаграмму Эйлера-Венна, сравнив Джеймса Харриота и автора книги "О всех созданиях – больших и малых".

Джеймс Харриот *Автор книги*

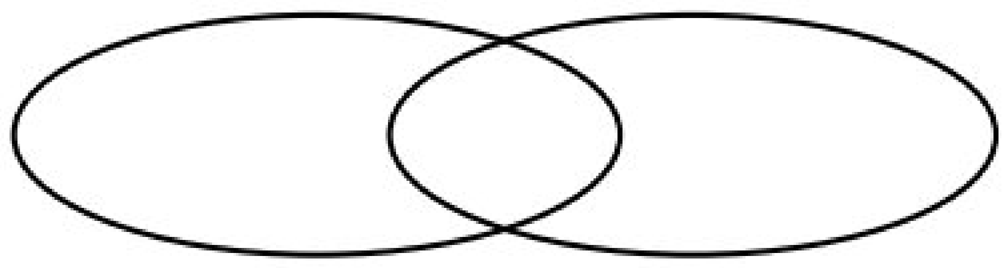

Стандарт: 2.2.3. 9 кл. Оценивает выдвинутые мысли текста.

Правильный ответ: **Джеймс Харриот**: английский сельский ветеринар, ездит по фермам, обслуживает и лечит животных, сопереживает (помогает) животным, не боится непогоды и расстояний

Автор книги: ни к чему не призывает, не морализирует

Общее: милосердные, любят животных

59. Исходя из текста, объясните подчёркнутое выражение, раскрыв значение слова *боль*.

Стандарт: 2.1.2. 9 кл. Комментирует, уточняя прямое и переносное значения слов и выражений согласно контексту.

Правильный ответ: Боль - это физическое или душевное страдание. Они ощущают боль, которую невозможно терпеть.

60. Ознакомьтесь с выражением «*Милосердие – это готовность людей помочь другим.*». Какую мысль из текста подтверждает данное выражение? Аргументируйте ответ своими словами.

Стандарт: 3.1.2. 8 кл. Используя цитаты, подтверждает свои мысли и рассуждения.

Правильный ответ: **Мысль**: Доброе сердце горячо сострадает всему живому, готово всегда прийти на помощь.

Аргумент: Джеймс Харриот – простой скромный ветеринар, который безответно любит животных. Он не боится ежедневных вызовов в любое время суток, непогоды, его не пугают далёкие расстояния. В любую минуту он готов прийти на помощь всем, кто в ней нуждается.